

ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

VIII^{то} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ,

(ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ).

XXXII заседание, Петък, 2 Декемврий 1894 година.

(Отворено въ 2 часа слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г-на Т. Теодоровъ).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се отваря. Г-нъ секретарьтъ ще направи провѣрка на присѣтствующитѣ и отсѣтствующитѣ въ днешното засѣдание г-да прѣдставители.

Секр. Мих. Такевъ: (Прочита списъка). Отсѣтствовать г-да прѣдставителитѣ: Георги Стойчевъ, Д-ръ М. Пачевъ, Дим. Йоновъ, Дим. Х. Ивановъ, Дим. Х. Коцовъ, Евл. Георгиевъ, Ж. Д. Желѣзовъ, Ив. Димитровъ, Ив. Вазовъ, Матей Поповичъ, Стефанъ Калъповъ, Стоянъ Михайловски, Хр. Конкилевъ и Хаджи Шемшединъ Латифовъ.

Прѣдсѣд.: Отъ цѣлото число на прѣдставителитѣ въ днешното засѣдание отсѣтствуютъ 14 души, а присѣтствовать 135; има, значи, законното число прѣдставители за да се счете засѣданието законно.

На днешния редъ имаме докладъ отъ провѣрочната комисия. Г-нъ докладчикъ Папанчевъ се умолява да заеме мѣстото си.

Пан. Чорбаджиевъ: (Гласове: Отъ трибуната!) Г-да прѣдставители! Азъ снощи бѣхъ на трибуната и тъкмо бѣхъ починълъ да говорѣхъ по прѣдложението за амнистия, бюрото напуснѣ Събранието, и тъй засѣданието се дигнѣ.

Прѣдсѣд.: За приемане спѣшността на амнистията ли искате да говорите?

Пан. Чорбаджиевъ: Да.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Чорбаджиевъ! Тѣй като има рѣшение на Събранието да се дава спѣшность на докладитѣ отъ провѣрочната комисия, и както виждамъ, въ случая има такъвъ докладъ готовъ по Станимашкитѣ избори, то прѣдложението за спѣшность по амнистията, което вие правите, ще дойде слѣдъ тая спѣшность, която вече е дадена за докладване изборитѣ. (Шумъ).

Тр. Китанчевъ: Снощното засѣдание се продължи, но не се взе никакво рѣшение за спѣшность по амнистията. Прѣди менъ бѣше зель думата г-нъ Чорбаджиевъ и по-диръ него слѣдвахъ азъ да говорѣхъ.

Прѣдсѣд.: Давамъ думата на г-на Чорбаджиева. Снощи не се взе рѣшение по тоя въпросъ защото не се пазеше тишина.

Пан. Чорбаджиевъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Както помните, още снощи се повдигнѣ въпросъ отъ г-на Китанчева, за да се даде спѣшность по прѣдложението, които сж внесли г-нъ Китанчевъ и г-нъ Добриновичъ: да се амнистиратъ всички политически прѣстѣпници, които се намиратъ вънъ отъ нашето отечество, а така сжщо и въ затворитѣ. Снощи земахъ думата за да говорѣхъ; но поради единъ шумъ, който станѣ въ Събранието, самото бюро биде принудено да напусне Събранието, (Прѣдсѣд.: Бюрото не напуснѣ Събранието, г-нъ Чорбаджиевъ, но вдигнѣ засѣданието.) вслѣдствие на което не можахъ да продължавамъ да говорѣхъ.

Г-да народни прѣдставители! Вие знаете, че нашето отечество отъ нѣколко години насамъ прѣкара такива неприятности, и бѣше хвърлено, тѣй да кажѣ, отъ нѣкои личности въ такива безредици, щото по нещастие нѣкои хора бѣхъ принудени да напуснатъ това свое отечество. Ако казвамъ г-да прѣдставители, по нещастие, и казвамъ го именно за това, защото мнозина отъ тия изгнаници сж жъртва на минлия режимъ; мнозина отъ тѣхъ; за да спасятъ своя животъ, по неволя се принудихъ да напуснатъ своето отечество, само и само за да спасятъ главитѣ и труповетѣ си, и сега се скитатъ по чужбина немили-недраги.

Между тия лица има единъ отъ нашитѣ политически дѣйци, който заслужва всеобщото наше уважение. (Прѣдсѣд.: Моля, г-нъ Чорбаджиевъ, на прѣдмета!)

Ат. Краевъ: Оставете го спокойно да говори! Нѣмате право да прѣсичате оратора. — (Шумъ отъ страна на лѣвицата. — Единъ гласъ: Смушава ли ви името на тоя за който се говори?) Г-нъ Чорбаджиевъ! Говорете; не обръщайте внимание на това, гдѣто Ви прѣкъсватъ!

Прѣдсѣд.: Говорете само по въпроса за спѣшността г-нъ Чорбаджиевъ.

Пав. Чорбаджиевъ: Г-да прѣдставители! Менъ ми се струва, че цѣльта на единъ прѣдставитель не е само да се яви на трибуната и да каже: искамъ спѣшность за прѣдложението, но е длъженъ да укаже и причинитѣ, по които иска тая спѣшность; така щото, г-нъ прѣдсѣдателъ не е правъ, гдѣто ме прѣкъсва. Азъ искамъ да укажъ на заслугитѣ на тия хора, които заслужватъ да бждѣтъ въ нашата срѣда, заслужватъ да живѣятъ въ своето отечество, на което сж принесли извѣстни заслуги. Не сме само ние, които трѣбва да се радваме на тая свобода, но и тѣ. (Шумни ржкоплѣскания. — Прѣдсѣд.: Г-нъ Чорбаджиевъ! Говорете по прѣдмета! Йови Воденчаровъ: Да говори, да говори!) Това ми дава поводъ да кажъ, че тия лица иматъ право да си дойдѣтъ, и че трѣбва да имъ се даде амнистия за да влѣзѣтъ въ своето отечество. Между тия изгнаници е и извѣстниятъ Драганъ Цанковъ, борецъ за нашата свобода, за нашитѣ черковни права; лице, което е заслужило на своя народъ, както Унгарскиятъ патриотъ Кошута, макаръ по нещастие да стои вънъ отъ своето отечество. Не забравяйте, г-да прѣдставители, че рано или късно ние ще бждемъ отговорни прѣдъ тоя народъ за неговитѣ нещастия. Ако е ималъ нещастieto да попадне въ грѣшки и вънъ отъ своето отечество, ми се струва, г-да прѣдставители, осемгодишното негово изгнание е достатъчно наказание за искупуване на тия свои грѣхове. (Ив. Абрашевъ: Ама това не е отъ сърдце казано.) Ако, г-да, казахъ „грѣхове“, не разбирайте това така, че е ималъ грѣхове; ако, разбира се, е ималъ такива грѣхове, като човѣкъ, историята ще сжди неговитѣ дѣла.

Г-да народни прѣдставители! Мнозина отъ насъ сж дошли тукъ съ такова задължение прѣдъ своитѣ избиратели, че ще гласуватъ амнистия за политическитѣ емигранти и затворници. Позволете ми да ви напомня, че в. „Народна воля“, който се издава въ Русчукъ, бѣше публикувалъ програмата на нашия прѣдсѣдатель г-на Теодорова и на г-на Д-ръ Вачева, въ която казвахъ, че ще ратува за пълна амнистия на политическитѣ прѣстѣпници. (Гласове: „Вѣрно!“ — Ржкоплѣскание). Азъ вѣрвамъ, че г-нъ Теодоровъ ще дойде първъ да ни каже отъ тая трибуна: имайте прѣдъ видъ, че вънъ отъ нашето отечество има хора, които заслужватъ амнистия (Гласове: И каза го вече! Прѣдсѣд.: Г-нъ Чорбаджиевъ! Моля на прѣдмета! Други гласове: Нека говори! Ат. Краевъ: Не прѣкъсвайте оратора!)

Защо, г-да народни прѣдставители, да се боимъ отъ емигрантитѣ! Защо да затваряме за тѣхъ нашитѣ граници? Менъ ми се струва, че ние нѣмаме никакво основание да направимъ това. Ако казвамъ, че вѣмаме основание, азъ ще прѣдставя своитѣ доказателства. Не забравяйте, г-да прѣдставители, че много виновници, даже тия, които писахъ крѣвни писма на Княгинята — майка на Негово Царско Височество, и тѣ се намиратъ свободни, намиратъ се въ България, намиратъ се между насъ; слѣдователно, Драганъ Цанковъ много повече е заслужилъ да живѣе въ България и да се радва на тая България, за която е ратувалъ. Той е старецъ на 80 години, и ако умрѣ утрѣ други денъ вънъ отъ България, народътъ ще бжде принуденъ, както постѣпи Унгарскиятъ народъ съ своя великъ патриотъ Кошута, да прѣнесе тукъ неговитѣ кости и тогава всички ония, които сж противъ него, ще бждѣтъ принудени да се поклонѣтъ на праха му и да искатъ прощение.

Като исхождамъ отъ това, азъ ви моля, г-да прѣдставители, да не отлагаме дълго врѣме това прѣдложение за амнистия на политическитѣ прѣстѣпници, а да гласуваме спѣшность, като го туримъ на дневенъ редъ за въ Понедѣльникъ. Само въ такъвъ случай ще заслужимъ довѣрието на нашитѣ избиратели. (Шумни и продължителни ржкоплѣскания отъ всѣкъдѣ. — (Гласове: Браво! Прието, прието!)

Тр. Китанчевъ: Позволете ми, г-да прѣдставители, да кажъ и азъ двѣ думи по въпроса. (Прѣдсѣд.: Само за спѣшността ще говорите.) Г-да прѣдставители! Снощи при свѣршване на засѣданието, като се исчерпа дневния редъ, който бѣше за тогава натѣкменъ, азъ се принудихъ, мисля, четири пѣти да ви помоля да бждете толкова добри и дадете спѣшность на моето прѣдложение, както и на прѣдложението на г-на Добриновича, и ако щете, по-неже и двѣтъ тия прѣдложения се касаѣтъ до една и съща работа, то да имъ дадете спѣшность, да се разгледатъ и двѣтъ заедно часъ по-скоро, като се турѣтъ на дневния редъ за днесъ. Всѣки пѣтъ, когато единъ народенъ прѣдставитель направи нѣкакво прѣдложение вътрѣ въ Събранието, мисля всички ще се съгласите съ менъ, че това прѣдложение трѣва да се даде на гласуване, и ако народното прѣдставителство го отхвърли, само тогава то бива отхвърлено. Помните много добръ, че снощи това мое прѣдложение прѣдизвика разисквания и прѣдсѣдателствующиятъ тогава г-нъ Д-ръ Янколовъ, намѣсто слѣдъ тия разисквания да даде на гласуване моето прѣдложение, което можеше да бжде прието или напротивъ отхвърлено, закри засѣданието и си отиде въ стаята, безъ да гледа, че въ Събранието имаше достатъчно число прѣдставители, които желаехъ да засѣдаватъ, и които можехъ да рѣшаватъ нѣкои важни въпроси. (Прѣдсѣд.: Моля, г-нъ Китанчевъ....) Крайно съжалявамъ, че Бюрото си позволява да прѣдизвиква нередовности вътрѣ въ Събранието, че не остави да се разискватъ и рѣшаватъ нѣкои въпроси. Даже могъ да кажъ, че въ това отношение болшинството на Събранието не е криво, а криво е самото Бюро, защото Бюрото трѣбваше да попита: приемате ли това или не го приемате, и да се свѣрши въпросътъ. А тия нередовности,

тия гюрултии, произлизатъ отъ това, гдѣто то не е безпристрастно. (Прѣдсѣд.: Засѣданіето, г-нъ Китанчевъ, се закри по причина на шума, който се дигаше въ Събранието.) Не е вѣрно.

Г-да прѣдставители! Моето прѣдложение е подадено въ Нар. Събрание още на 19-й мѣсѣцъ; ето сега имаме 2-й Декемврий. Турнж се прѣдложението единъ пѣтъ на дневния редъ, но всички други прѣдложения, които се внесохъ, като законопроекти и други прѣдложения, все се турвахъ прѣди него и се рѣшавахъ. Много под-кжено отъ моето прѣдложение постжнихъ и се турихъ на дневенъ редъ такива законопроекти, като оня за филоксерата и други нѣкои, които търпѣтъ отлагание. Снощи, когато нѣкои възразявахъ на моето прѣдложение, особено нашиятъ прѣдсѣдател г-нъ Теодоровъ си позволи да ме укори. Ако дѣйствително — каза той — вие сте желали да прѣдлагате амнистия, защо не ѝ прѣдложихте още въ първия день на вашето дохождане тукъ? — Г-да прѣдставители, азъ казахъ още отъ начало, че не би трѣбвало нищо друго да се върши прѣди провѣрката на изборитѣ; това е най-правилното нѣщо и сега пакъ го поддържамъ, но какво да правимъ, когато комисията по провѣрката на изборитѣ още продължава да ни дава изборитѣ единъ по единъ, като нафора? А причината, така бавно да ни се докладватъ изборитѣ, е тая, че между членовѣтъ на комисията има лица, които желаятъ да има протести и противъ такива избори, противъ които не е имало подадени такива отъ избирателитѣ: телеграфирахъ и чакахъ дано дойдѣтъ протести, и тогава да се докладватъ изборитѣ. (Прѣдсѣд.: Говорете по прѣдмета!) И тая е причината, за да захважатъ да вършатъ прѣдставителитѣ други работи, които можехъ да почакаятъ, да се извършатъ под-сетнѣ.

Г-да прѣдставители! Като казвамъ, че оставамъ на сжщото свое мнѣние, че Нар. Събрание прѣди всичко трѣбва да провѣри изборитѣ и тогава да започне да върши другата своя работа, и понеже до сега е останѣлъ само единъ изборъ неразгледаенъ, азъ съмъ на мнѣние да разгледаме тоя изборъ още днесъ, но на второ мѣсто слѣдъ него, прѣдлагамъ да се даде спѣшность и се разгледа моето прѣдложение. (Единъ гласъ: Ако искаме.) Азъ прѣдлагамъ, а вие сте свободни на отхвърлите това, което ви прѣдлагамъ. Вие може да рѣшите даже да нѣма никаква амнистия, — въ което не се и съмнѣвамъ — но азъ нѣма да ви се сърдя, защото ви знамъ. (Вълко Нейчовъ: Г-нъ Китанчевъ злоупотрѣблява съ думитѣ!)

Другото обстоятелство, г-да прѣдставители, което наведе г-нъ Теодоровъ и съ което искаше да повлияе на васъ, за да не се даде спѣшность на моето прѣдложение и онова на г-на Добриновича, е, че имало приета спѣшность отъ Нар. Събрание по законопроекта за прѣстжпнитѣ дѣлїи противъ Особата на Князя. Позволете ми да ви кажъ, че това не е вѣрно; защото всички бѣхъме тукъ и знаемъ, че спѣшността, която се прие по тоя законопроектъ, бѣше само за това, да се приеме той по принципъ и се прѣпрати на комисията. Въ комисията сж постжнили много законопроекти и се каза, че никой другъ законопроектъ

нѣма да се разгледа отъ неѣж, до като се не разгледа тоя за прѣстжпнитѣ дѣлїи противъ Особата на Князя. Тая спѣшность, която се гласува бѣше за тамъ, — за комисията — а не да се разгледа законопроекта съ спѣшность и въ Нар. Събрание. (Ив. Абрашевъ: Благодаримъ за тълкуванието!) Именно това е тълкуванието за спѣшността, която се даде на законопроекта; друго тълкувание не може и да се дава. Ако давате друго тълкувание на тая спѣшность, то е ваша работа; и то ще се изслуша.

Г-да прѣдставители! Тоя законопроектъ за прѣстжпнитѣ дѣлїи противъ Особата на Князя не се нуждае отъ такава голѣма спѣшность, каквато искате да му дадете, щото да се разгледа и приеме утрѣ. (Йови Воденчаровъ: Ами за спѣшността на амнистията?) И за неѣж ще говорѣж. Тоя законопроектъ може да търпи още нѣколко дни да се не разгледа; защото, първо и първо ние имаме таквъ Законъ за прѣстжпнитѣ дѣлїи противъ Особата на Князя; второ, не е толкова нуждата отъ него налѣжаща, щото не-прѣменно сега да се приеме, защото инакъ, ако не го приемемъ въ тия два дни, кой знае какво нѣщо ще стане; а трето и главно, не трѣбва да се бърза съ приеманieto на законопроекта заради това, както споменж г-нъ Такевъ, че таквъ единъ отъ голѣма важность законопроектъ трѣбва да се обсжди, трѣбва да се обмисли, трѣбва, споредъ Правилника, да ни дадете печатанъ докладъ, за да вникнемъ не само въ духа, въ смисъла, но и въ буквата на законопроекта. Тоя въпросъ трѣбва да се счита за разрѣшенъ, защото ние имаме Правилникъ, който не е измѣненъ; и той е законъ за насъ, до като не се измѣни или до като не се изработи новъ. Слѣдователно, на основание на Правилника, трѣбва да се напечата доклада на комисията по разгледания отъ неѣж законопроектъ, да ни се раздаде тоя докладъ да го изучимъ и слѣдъ три дня да пристжпимъ къмъ разискванието му. Повтарямъ да кажъ, не е вѣрно твърдѣнието, че въпросътъ за спѣшность при разглежданieto на законопроекта е прѣдрѣшенъ; ние не сме земали рѣшение за спѣшность по никой въпросъ, за да се разгледа тоя под-скоро отъ Нар. Събрание. Заради това, прѣдлагамъ да се даде спѣшность на нашиятъ прѣдложения, — на моето и на онова на г-на Добриновича — понеже се касажтъ до единъ и сжщи въпросъ. Не искамъ да възразявамъ на другитѣ думи, думи обидни, произнесени снощи отъ г-на Теодорова; не желая да му възразявамъ, защото достатъчно му възразихъ, както тукъ въ засѣданieto на Нар. Събрание, така и вънъ, въ коридоритѣ.

Г-да прѣдставители! Всички сега, азъ виждамъ. . . (Гласове: На прѣдмета!) Добрѣ, да дойдемъ на прѣдмета. Азъ прѣдлагамъ да се даде спѣшность на прѣдложението за обща амнистия и да се разгледа това прѣдложение, слѣдъ като се разгледа изборътъ, станѣлъ въ Станимашката околия, който изборъ по извѣстни причини останж за докладване най-послѣ. (Мих. Ив. Маджаровъ: Сега, сега ще го разгледаме). Щомъ се разгледа тоя изборъ, да се разгледа въпросътъ за амнистията. И моля ви, да се съгласите съ менъ. Частно когато се разговаряме, никой не е противъ това: да се даде амнистия; азъ не разбирамъ

защо е сега тоя инатъ, когато тукъ се прѣдлага да се даде спѣшность на прѣдложението за амнистия? (Единъ гласъ: Защото вие го прѣдлагате!)—Ганчо Гавриловъ: Защото искате да кажете, че сте открили Америка! Ако е за това, че азъ го прѣдлагамъ, то е другъ въпросъ. Бъдете увѣрени, г-да прѣдставители, че ако сжщото това нѣщо, което азъ внесохъ въ моето прѣдложение, се редактира отъ когото и да би било, азъ нѣма да претендирамъ на моето. Когато още мислѣхъ да внесъ моето прѣдложение, прѣдложихъ на г-на Добриновича, който тоже се канеше да внесе прѣдложение, да го внесе съ такава редакция, каквато азъ ви прѣдлагамъ, но той се не съгласи и заради това, азъ се принудихъ да внесъ прѣдложението за всеобща амнистия. Бавѣхъ се да внесъ прѣдложението за амнистия едно за да се разгледатъ и провѣржтъ по-напрѣдъ изборитѣ и главно, дано се сѣти нѣкой отъ болшинството въ Камарата да внесе такова прѣдложение; но минж се мѣсецъ и половина какъ сме се събрали тукъ и никой другъ не се сѣти да внесе такова прѣдложение. Всѣки се обѣщава да внесе, но никой не внесе. Азъ зехъ, редактирахъ моето прѣдложение за всеобща амнистия и го внесохъ въ Събранието, обаче виждамъ, че разглежданieto му отъ день на день се отлага. Къмъ разглежданieto на амнистията можеше да пристѣпимъ по-рано, толкова повече, че това не е Богъ-знае какъвъ въпросъ, щото по него да станжтъ много дълги дебати.

Азъ мислж, че всички сме убѣдени въ това, че нашата страна трѣбва да се умири. Стига тия гонения и ужаси! А за да може да се примири България, трѣбва всички нейни синове да дойджтъ въ отечеството си; защото ако оставите 200—300 и повече души интеллигентни българи вънъ отъ държавата и, слѣдъ тия осъмъ години прѣкарани въ емигрантство, не имъ дадете възможность да се върнжтъ въ отечеството си, бждете увѣрени, че страната нѣма да се намира въ миръ и че ще се намѣри нѣкой отъ тия емигранти отчаянъ да се жертвува за да извърши нѣщо зло и тогава цѣлата страна може да се хвърли въ такива нередовности, въ такива беззакония, въ каквито бѣше хвърлена въ разстояние на тия осъмъ години, които напоследнѣ прѣживѣхме, и нито външната, нито вътрѣшната свобода на страната ще бжде гарантирана. Не уже ли, не съзнавате вие това? Не уже ли, толкова е опасно за държавата, ако днесъ приемете това прѣдложение за амнистия? Петъ пжти става какво прѣдлагамъ спѣшность за това прѣдложение. Ако вие виждате, че не може да се приеме, кажете, че не го приемате; но ако напротивъ виждате че рано или късно то трѣбва да се приеме, какво ви прѣчи, ако го приемете два дни по-рано? (Д-ръ Цони Тотевъ: Какво врѣди ако се приеме по-късно?) Врѣди за това, г-нъ Тотевъ, че има хора, които лѣжжтъ и които гнижжтъ по затворитѣ; има хора обвинени по Набоковата чета, по Бургазския и други бунтове; има хора, на които часоветѣ се прѣдставляватъ като мѣсеци и минутитѣ като дни голѣми. Врѣди и заради това още, че отъ насъ, както усѣщамъ, ще искатъ да гласуваме бюджета и подиръ това да ни ударжтъ прѣта и да ни напѣджтъ да си отидемъ, (Гласове: Не е истина!)

Защо не искате да унищожите Закона за печата, Закона за истрѣблението на разбойницитѣ и пр.? Заради това, азъ прѣдлагамъ сега спѣшность по Закона за амнистията; а утрѣ ще прѣдложж спѣшность за унищожение Закона за разбойничеството, за унищожението Закона за интернирванията и екстернирванията и Закона за печата, а сжщо така за приеманieto на законопроекта, който ще дава право на надлѣжнитѣ власти да даватъ подѣ сждѣ чиновницитѣ, безъ да се зема позволение за това отъ тѣхното началство.

Азъ мислж, г-да прѣдставители, че въпросътъ е доста разясненъ, тѣй щото, молж, сега слѣдъ като се разгледа Станимашкиятъ изборъ, да се тури на дневния редъ да се разисква прѣдложението за всеобща амнистия. По-нататѣкъ не желяж да говорж, понеже вѣрвамъ, че всички сте съгласни да стане това, което прѣдлагамъ. Ако не желяте да приемете тая амнистия, отхвърлете ѝ; ние ще се покоримъ, както винаги се покоряваме. Вие като имате болшинството, защо се боите, както сега тѣй и снощи, да турите прѣдложението за спѣшность по амнистията на гласуване? (Единъ гласъ: Ами 9-й Августъ!) Слушамъ да ми се възразява отъ страна, че има хора, които сж испждили бившия Князь, а сега желяжтъ да се върнжтъ. Азъ съмъ противъ ония лица, които испждихж Князи Александра на 9-й Августъ; но увѣрявамъ ви, че ако не дадете амнистия и утрѣ други день стане такова нѣщо, вие изъ миши дупки ще се криете, а азъ пакъ ще излѣзж. (Ржкоплѣскания. — Гласове: Браво! Дим. Ил. Стамболовъ: А вие ще се криете въ къщи.) Увѣрявамъ ви, че ако турите отечеството въ опасность зарадъ тия, за които желяж сега амнистия, може, би тѣ ще бжджтъ първитѣ, които ще ви теглжтъ куршумъ, защото тѣ сж офицери и тѣ ще бжджтъ въ палата флигель-адютанти; но ако мислите, че за насъ се захваща нова ера, длѣжни сте да забравите и ония прѣстѣпления, които сж станжли прѣди толкова години; защото, както ги има въ еднитѣ, тѣй ги има и въ другитѣ. Заради това, прѣдлагамъ да се приеме или обща амнистия, или общо сждение; а когато дойде да се разглежда моето прѣдложение, ще ви кажж защо искамъ това. (Единъ гласъ: За тия, които сж испждили Княза Александра, ще искаме наказанието имъ!)

Геор. Добриновичъ: Г-да прѣдставители! Азъ не съмъ съгласенъ въ едно нѣщо съ г-на Китанчева, а именно относително врѣмето или относително внесеното негово прѣдложение и прѣдлаганieto да се разгледа то прѣди моето. Азъ вѣрвамъ, че г-нъ Китанчевъ ще дойде да се съгласи съ мене, че когато моето прѣдложение бѣ подписано, тогава му дойде на ума, че трѣбва да направи прѣдложение и да се вмѣсти една клауза въ това, което съдържаше моето прѣдложение. Има много отъ васъ, които знажжтъ това нѣщо. Сега, азъ не обвинявамъ г-на Китанчева, че не е ималъ такова желание, но не искамъ да се крижжтъ извѣстни въпроси, а да се казва това, което е било. Не трѣбва да си надѣваме вѣнецъ на вратѣтъ и да взимаме букетъ за работи, за които не сме, може би и помислили по-рано. Тогава, когато бѣ подписано това прѣдложение, тогава дойде г-нъ Китанчевъ и ми каза: не може ли да се до-

бави въ прѣдложението и туй нѣщо, което съществуваше въ него. Моето прѣдложение обема и едната и другата амнистия, и вътрѣшната и външната и всеобщата амнистия и когато внесохъ прѣдложението, подписано отъ нужното число прѣдставители, тогава дойде г-нъ Китанчевъ да ми прѣдложи това. Ето защо не се съгласихъ съ него и мислѣхъ, че г-нъ Китанчевъ има грѣшка, гдѣто така говори. (Тр. Китанчевъ: Ще се види!) Моето прѣдложение е внесено по-рано отъ Китанчевото. Ще се види, че моето прѣдложение е внесено по-рано. Нѣма да корѣж г-на Китанчева и да давамъ Богъ знае какво значение на това. Ще се види отъ дневния редъ, че е първо моето прѣдложение турено на дневния редъ, а послѣ Китанчевото. Не съмъ противенъ да се постави туй, което иска г-нъ Китанчевъ и не съмъ и противенъ да се разгледатъ и двѣтъ прѣдложения. (Ник. Габровски: Днесъ още!) Азъ не съмъ внесълъ прѣдложение за форма или само да се знае, че има прѣдложение, а внесълъ съмъ го съ цѣлъ да се даде край на нещастията на хората, които да си дойдѣтъ въ своето отечество, или ония, които сж осждени по прѣстѣпления да излѣзѣтъ изъ затвора, да бѣдѣтъ и тѣ свободни, както и другитѣ граждани и да си дойдѣтъ помежду своитѣ сѣмейства. Азъ когато внесохъ туй прѣдложение, ни най-малко не се съмнѣвахъ, че всички вие, г-да прѣдставители, съчувствувате или чувствувате тая нужда и всички сте за такова едно прѣдложение или за такава нужда да удовлетвориамъ. Едно нѣщо се съмнѣвахъ, — може би да съмъ излъганъ — съмнѣвахъ се въ една фракция, която иска да прѣдставлява г. Чорбаджиевъ... (Пан. Чорбаджиевъ: Не прѣдставлявамъ фракция!) Съмнѣвахъ се, че може би тая фракция да се противопостави на това мое прѣдложение, но днесъ констатирахъ, че тая фракция доде да пригърне това прѣдложение. Радвамъ се, г-да прѣдставители, че пригърнѣ тая фракция моето прѣдложение. (Ржкоплѣскание. — Ат. Краевъ: Нашитѣ подписи ги има въ прѣдложението на г-на Китанчева. Трѣбва да се разгледа.) Може би да съмъ се излъгалъ, но сега ми се доказва, и азъ нѣмамъ нищо противъ, и ще ѝ ржкоплѣскамъ. Това, което тая фракция направи, е доблестъ отъ нейна страна и азъ ѝ благодарѣмъ. (Ржкоплѣскание). Азъ, г-да прѣдставители, съмъ тоже да върви по редъ. Ако азъ съмъ внесълъ моето прѣдложение по-рано, ще се тури на редъ и същеврѣменно съ него ще се разисква и прѣдложението на г-на Китанчева. Понеже това, което иска г-нъ Китанчевъ и което е внесълъ въ своето прѣдложение, се съдържа и въ моето прѣдложение, азъ не съмъ противъ; но понеже моето прѣдложение съдържа сжщата клауза, обема сжщата амнистия, то нѣмаше нужда отъ второ прѣдложение.

Не съмъ, г-да прѣдставители, противъ това, да се даде спѣшность. Но кога да се даде спѣшность? Азъ бихъ молилъ слѣдъ разглежданието на изборитѣ да се даде спѣшность и да се разгледа. Не съмъ противъ това, но не знамъ кога ще се разгледатъ тия избори. Гарантирате ли, че въ единъ или два часа ще се разгледатъ изборитѣ? Азъ се въодушевявамъ, както и вие, да се разгледатъ по-скоро изборитѣ, но може тия избори до срѣдъ ноцъ да се раз-

гледватъ. Тукъ въпросътъ е сериозенъ. Ако останемъ тая вечеръ до 9 часътъ, навѣрно до тогава ще може да се разгледа изборътъ. Послѣ това, да дойдемъ да обсъдимъ и свършимъ и това прѣдложение, да го свършимъ и приемемъ, както би трѣбвало. Ние ще трѣбва да говоримъ по пространно за това. Азъ ще обяснѣмъ за това прѣдложение. Азъ не желаѣхъ за наши грѣхове да нападатъ правителството и да се казва, че правителството е затворило вратата на България за тоя или оня емигрантинъ, че държи еди кого въ затворъ и прочее. Не желаѣхъ да се приписва тоя грѣхъ на правителството. Желаѣхъ да вземемъ ние тоя грѣхъ, — ние, които, ако сме противъ амнистията и вдигнемъ рѣка, правителството да не отговаря. (Прѣдсѣд.: Моля ви, говорете само за спѣшността на прѣдложението.) Ще дойдѣ на въпроса. Ето, казвамъ, това нѣщо, именно за тая амнистия, понеже правителството прѣдставлява насъ, понеже то е излѣзло отъ болшинството, трѣбва да вземемъ ние, именно прѣдставителитѣ, ако е нѣкой противъ тая амнистия, и вдигне рѣка да откаже или ако болшинството е на мнѣние да ѝ не дава, да не остане грѣхътъ на правителството, а то — прѣдставителството — да го вземе върху си. Тоя въпросъ е такъвъ, за който трѣбва да се дебатира и азъ като желающъ да се удовлетвори амнистията, за която внесохъ прѣдложение, за което трѣбва съ часове да говорѣмъ, и вървамъ, че подиръ тоя изборъ не ще можемъ да разрѣшимъ и тоя въпросъ, но както знаемъ, че ако остане за утрѣ, то не може да се разгледа, защото утрѣшния день като Сѣбота е изключително опрѣдѣленъ за разглеждане на прошения. Значи, ще остане за Понедѣльникъ. Но може би, за въ Понедѣльникъ да има такива важни въпроси, за които е дадена спѣшность. Ако сега се забавимъ съ тоя въпросъ до 9 часътъ и кждѣ 8—9 часътъ да вземемъ ние туку тѣй на двѣ на три въ $\frac{1}{2}$ часъ да разискваме амнистията и така или онака ѝ рѣшимъ, не съмъ съгласенъ. Не съмъ съгласенъ съ г-на Китанчева, защото тоя актъ е важенъ.

За това, така погледнато на въпроса за амнистията, до довечера или по-късно не ще можемъ да се занимаемъ и за това нѣма си мѣстото прѣдложението на г-на Китанчева, довечера да се разисква въпросътъ за амнистията. Въ Понедѣльникъ ще има може би нѣкои важни въпроси, а въ Вторникъ е Св. Никола; за това азъ прѣдлагамъ да се признае спѣшность на двѣтъ прѣдложения, да прѣредѣтъ дневния редъ въ идущата Срѣда и на първъ дневенъ редъ да се даде спѣшность на моето прѣдложение. На първъ дневенъ редъ да се разгледатъ тия двѣ прѣдложения и първо моето, а второто на г-на Китанчева. И въ тоя день да знайтъ г-да прѣдставителитѣ, че ще се занимайтъ съ него.

Конст. Досевъ: Г-да прѣдставители! Като почвамъ да говорѣмъ по въпроса за да се даде спѣшность на прѣдложението на г-на Китанчева, считамъ прѣди всичко за длѣжность да искажъ своето съжаление за практиката, която е въведена отъ нашето бюро, да прѣкъсва ораторитѣ не на врѣме. (Прѣдсѣд.: Това не е ваше право! Ат. Краевъ: Той не е вашъ разсипенъ!) Не можъ да не искажъ съжаление, че вие прѣсичате ораторитѣ, да не можѣтъ да ис-

кажът туй, което тѣ искатъ. Протестирамъ противъ тая метода. (Прѣдсѣд.: Г-нъ Досевъ! Вамъ се дава дума да говорите по прѣдложението на г-нъ Китанчева. Молиж говорете по прѣдмета.) Азъ не можъ да не искажъ съжаление, гдѣто прѣсичате ораторитѣ съ двойка цѣль: първо, да насърдчавате вашитѣ партизани и второ да убивате куража на ораторитѣ, да ги прѣсичате, да не можътъ да искажътъ мислитѣ си. (Ив. Абрашевъ: Вамъ ви се дава дума да говорите по прѣдложението на г-на Китанчева. Ат. Краевъ: Вземете актъ отъ свѣтитѣ на г-на Абрашева. Знаж, азъ, г-да; като взехъ думата да говорж, знаехъ, че мнозина отъ васъ, които сте рѣшили още въ клуба какво ще трѣбва да правите по тоя въпросъ, знаехъ че ще се насмивате на моето мнѣние и че говорж отъ тукъ; но като исхождамъ отъ точката, че трѣбва да се говори по всѣки въпросъ, никой не може да ме плаши и нѣма да обръщамъ внимание на вашитѣ насмѣшки.

Азъ взехъ думата, защото чухъ отъ почитаемата дѣсница, че се възрази на г-на Чорбаджиева, че той неподдържа чистосърдечно прѣдложението на г-на Китанчева: да се даде спѣшность по въпроса на амнистията, защото въ неговото лице гледатъ, че билъ отъ друга фракция. Да, ако г-нъ Чорбаджиевъ и ние се поставимъ на чисто партизанска почва, вѣрно е вашето казване, но не е работата партизанска. И за дѣйствителността на това може да служатъ нашитѣ подписи. Веднжжъ сме дали подписитѣ си, ние трѣбва да настояваме на това прѣдложение, за да му се даде ходъ, какъвто прилича. Вѣрно е, че лицата, за които ние сега искаме спѣшность да имъ се даде амнистия, не сж отъ нашитѣ приятели, но азъ исхождамъ отъ точка зрѣние на челолюбие. (Д-ръ Минчо Цачевъ ржкоплѣска и вика: Браво! Вѣрно!) Вѣрно е г-нъ Д-ръ Цачевъ. Азъ нѣма да говорж като партизанинъ, а като прѣдставителъ. Направили нѣкои хора грѣшки или не, всѣко нѣщо, всѣко извършено прѣстѣпление, има си и своето наказание. Вие, когато говорите, може да говорите като партизанинъ, но азъ като човѣкъ, ще кажъ това, което е моя длъжность. Тия лица, които се намѣрватъ задъ граница, а нѣкои сж затворени, тѣ сж другари ваши, — на мнозина отъ васъ, — тѣ сж работили съ васъ, тѣхнитѣ прѣстѣпления сж еднакви съ вашитѣ. Ако иматъ прѣстѣпления, и вие имате; ако вие нѣмате, и тѣ нѣматъ. Въ такъвъ случай, вие сте длъжни да поддържате прѣдложението на г-на Китанчева, а не да ржкоплѣските съ насмѣшки; защото вамъ прѣдлѣжи да поддържате това прѣдложение. Но вие, както се вижда, ако не всички, то нѣкои отъ васъ сте наклонни да търгувате съ чувствата си. (Гласове отъ боляшнството: Не е вѣрно! Ат. Краевъ: Истината е горчива всѣкога! Азъ исказахъ, г-да, една истина, която може да не ви е приятна, но азъ не искамъ да държж смѣтка за това. Като осжждамъ нѣкои г-да, които бѣхж длъжни да искатъ спѣшность на амнистията само за това, защото бѣхж другари на ония, които сж за граница, и за които сега не вдигатъ гласа си тукъ, а казватъ, че може да остане за до година, казвамъ, че тѣ ще бжджтъ осждени и отъ обществото, защото сж писали съ кръвъ писма и сж заплашвали съ убийства, а днесъ

засѣдаватъ въ Камарата, и не помагатъ на своитѣ другари, (Дим. Ил. Стамболовъ: Защо не ги испждите?) Не сме ние като васъ. Ние не ги испжждаме, напротивъ, ние ги уважаваме, защото сж дошли съ мандатъ.

Сжщото ще кажъ по въпроса, за гдѣто се ржкоплѣска, че г-нъ Добриновичъ исказа радостъ, гдѣто прѣдложението му намѣрило поддържка отъ насъ. Това да не ви се вижда чудно, защото ние не исхождаме отъ партизанска точка зрѣние. Колкото за обстоятелството, че г-нъ Добриновичъ не се съгласява да се даде спѣшность на това прѣдложение, азъ мислж, че г-нъ Добриновичъ може да оттегли своето прѣдложение и нека той съ тоя актъ, като оттегли прѣдложението си, да покаже, че се е отказалъ отъ желанието си за по-скорошното освобождаване на хората, които се намѣрватъ за граница и въ затворитѣ.

Геор. Добриновичъ: Протестирамъ! Азъ не съмъ затварялъ, а вие сте затваряли хората. Азъ съмъ билъ затваринъ, а не съмъ затварялъ. Не съмъ прѣдалъ никого, а вие може да сте прѣдали нѣкого и да сте затваряли хора.

Конст. Досевъ: Когато дойде да се обясняваме кой е ходилъ за граница, кой е прѣдавалъ и затварялъ и кой не, ще се обяснимъ хубаво. (Миланъ Макавѣевъ: Кажу му за Иосифа)

Сега, като е въпросътъ, за да се даде спѣшность на прѣдложението на г-на Китанчева, азъ молиж всички г-да прѣдставители, които сж далечъ отъ рѣшенитя на клуба, който е далечъ отъ оградата на Нар. Събрание, да отворжтъ границитѣ на България, на ония хора, които ходжтъ немили и недраги, гладни и голи, защото мислж, че досегашното наказание имъ е достатъчно, ако сж имали да исплащатъ нѣкои грѣхове. Да отворимъ Черната Джамия на Каравелова, да излѣзе отъ тамъ и да почне като насъ да се наслаждава на всичкитѣ права като всѣки български гражданинъ. Както Каравеловъ тѣй и Цанковъ сж бивши министри — а Каравеловъ е билъ още и регентъ съ Стамболова — и тѣ сж работили като насъ. Каквото прѣстѣпление и да сж направили, ще дойде най-послѣ врѣме да се забрави всичко. И това врѣме е тъкмо сега. Митингитѣ, които се държахж прѣди паданieto на Стамболовия режимъ, въ резолюциитѣ имъ имаше единъ пунктъ, който съдържаше и това. А слѣдъ 18-й Май въ резолюциитѣ на митингитѣ се съдържаше освобождение на всички емигранти, освобождение на всички осждени, които обществото счита — ако и осждени съ присжди — за невинни. Щомъ обществото се произнаси тѣй, и ние трѣбва да се произнесемъ тѣй, защото ние сме проводници на общественното мнѣние, на общественнитѣ желания. Обществото като е дало гласътъ си за насъ, то го е дало за да изпълнимъ неговото желание.

Като прѣдставителъ отъ Ески-Джумайската околия, заявявамъ ви, че желанието на моитѣ избиратели е да се освободжтъ — съ присжда или безъ присжда осждени — всички ония, които се обвиняватъ въ политически прѣстѣпления и да се отворжтъ границитѣ на България за всички, които се скитатъ вънъ за граница немили и недраги.

Прѣдсѣд.: Думата има г-нѣ Д-ръ Янколовъ.

Миланъ Макавѣевъ: Той слѣдъ мене поиска думата! Вие види се фамилиарно си ѣж карате.

Прѣдсѣд.: Пѣ-напрѣдъ бѣхъ далъ нему думата.

Д-ръ Георг. Янколовъ: Азъ като бѣхъ до г-на прѣдсѣдателя и при първия намекъ, който се направи, поискахъ думата и мислѣхъ, че това е вѣрно. (Прѣдсѣд.: Моля ви, г-нѣ Докторе продължавайте. . .) Не съмъ дошълъ тукъ за прѣреждане на ораторитѣ, а само ще направѣхъ нѣкои бѣлѣжки зарадъ това, за което негова милость, г-нѣ Китанчевъ направи упрѣкъ по поведението, което съмъ държалъ снощи при затваряние на засѣданието. Констатирамъ единъ фактъ и ще изразѣхъ самъ на себѣ си благодарение зарадъ това, което съмъ извършилъ снощи, защото ако не бѣхъ направилъ това. . . (Прѣдсѣд.: Моля, не говорете по това.) Отговарямъ на г-на Китанчева, защото, както той говори за мене, тъй ще говорѣхъ и азъ за него. Ще кажъ само това, че затворихъ засѣданието, защото г-нѣ Китанчевъ, който тукъ отъ настоящата трибуна днесъ води такова поведение, на което рѣкоплѣщъ и захвалявамъ, снощи правеше противното. Никога не съмъ го видѣлъ въ засѣдание, въ тая сессия, толкова порядъченъ и уменъ, колкото сега. И желяхъ и отъ сега нататѣкъ, той, когато азъ прѣдсѣдателствувамъ, да се води отъ сжщитѣ чувства на умѣреность, както бѣше сега на трибуната. (Тр. Китанчевъ: Винаги съмъ билъ порядъченъ!) Нѣмаше да му дрънѣхъ звѣнца, и нѣма да му дрънѣхъ никога. (Ат. Краевъ: Какъ така. А-а-а-а!) Засѣданието снощи трая до 7 часѣтъ, и никой нищо не каза до тогава и все се държа порядъкъ. Когато станахъ 8 души на крака и отъ едната страна закачихъ да говорѣтъ, мимо дрънканието и хилядитѣ удари на звѣнца и не се разбираше нищо, защото станѣхъ такѣвъ безпорядѣкъ щото никой не взимаше отъ дума, то азъ бѣхъ принуденъ да закриѣхъ засѣданието. Мислѣхъ, че ако г-да прѣдставителитѣ искатъ да имъ се не случватъ такива нѣща, както снощи, за което съжелявамъ, нека тѣ сами се запишѣтъ и иматъ право да контролиратъ, и ако намѣрѣтъ безпорядѣкъ, или ако намѣрѣтъ незачитание тѣхнитѣ права, да направѣтъ запитване и Нар. Събрание нека се произнесе и укори оновова, който е направилъ злото. Никакъ не ми е минувало на умъ да направѣхъ зло нѣкому. Никога. Азъ първъ пѣтъ не съмъ прѣдсѣдателствувалъ, а ималъ съмъ честь да прѣдсѣдателствувамъ много години и знаѣхъ повече порядъка, отъ колкото вие. Тѣй щото, ще ви моля другъ пѣтъ искайте думата на редъ, недѣйте се прѣрѣкава, недѣйте се кара и рассчитайте на моето хладнокрѣвие и безпристрастие. Заради това, за да не се смѣстватъ хората и да не ставатъ безредици, тъй трѣбва да се дѣйствува.

Сега да дойдемъ до амнистията. Когато се е говорило за амнистията, никой прѣдставителъ не се е изказалъ противъ това нѣщо. И азъ казвамъ, че до гдѣто не се свѣрши тоя въпросъ, нѣма редъ и миръ у насъ. Всички го съзнавате това. (Ник. Габровски: Тогазъ дайте спѣшность, да се рѣши още днесъ!) Моля ви г-да. Ето кждѣ е рѣшката. Когато единъ прѣдставителъ прѣдлага въпросъ,

за който има да се иска спѣшность, тя трѣбва да се прѣдложи заедно съ прѣдложението. Тѣй е редѣтъ. Всѣду се тѣй практикува. Хайде, че нѣмало това прѣдвидено въ нашия Правилникъ, и че Правилникѣтъ не ни учи така да вършимъ. Полага се тогава на гласуване едно прѣдложение, отхвърля се, и слѣдъ 3—4 дена дохожда второ прѣдложение. Трѣбваше снощи да нѣма безредица, и като се изреди дневния редъ и като дойде да се почне докладъ отъ бюджетарната коммисия, да се кажеше, желяемъ да се прѣреди еди кое си прѣдложение. Тѣй ако се прѣдложеше, щѣше да се уреди въпроса. (Тр. Китанчевъ: Не бѣше ли тѣй?) Не бѣше тѣй. Вдигнахъ се голѣма вѣрѣва, станѣхъ скарвание, никой не слушаше прѣдсѣдателствующия, нито дрънканието на звѣнца, а искахъ сами да се справѣтъ и се справяхъ. И азъ бѣхъ принуденъ да затворѣхъ засѣданието.

Сега пакъ дохождамъ на въпроса за амнистията. Тѣй като тя тѣжи на всѣкиго на сърдцето, съжелявамъ че нѣма да имаме съгласие. Азъ констатирамъ факта, че по принципиални въпроси се малко различаваме.

Когато се касае за свободата и конституцията, мислѣхъ, че всички наши събрания се въодушевяватъ отъ нашитѣ чувства. . . (Тр. Китанчевъ: По изборитѣ не бѣше тѣй.) Изборитѣ не сѣжъ принципиаленъ въпросъ. (Тр. Китанчевъ: Конституционенъ въпросъ сѣжъ!) Слѣдователно, тоя въпросъ, за да се охладѣтъ страститѣ, да се разрѣши тая напѣганица, азъ съмъ на мнѣнието на тия г-да, да се дѣйствува еднодушно, и приемамъ прѣдложението на г-на Чорбаджиева, да се приеме спѣшность за въ Поведѣлникъ, и да бѣде на първъ дневенъ редъ това прѣдложение. (Рѣкоплѣскание.) Нека бѣде единъ денъ по-послѣ, та да бѣде по-хубаво и по-обмислено и по-разбрано, да размѣнимъ идеитѣ си хладнокрѣвно и да рѣшимъ въпросѣтъ равнодушно, а не партизански.

Заради това, г-да, да се съгласимъ съ прѣдложението на г-на Чорбаджиева, да приемемъ прѣреждане на дневния редъ, и да се тури на първъ дневенъ редъ въ Поведѣлникъ. (Гласове: Съгласни!)

Тр. Китанчевъ: Азъ се присѣдинявамъ къмъ прѣдложението на г. г. Чучаркова и Д-ръ Янколова, и се съгласявамъ да се разгледа прѣдложението за амнистията въ Поведѣлникъ. (Рѣкоплѣскание.) Моля де се гласува, да се тури на дневния редъ въ Поведѣлникъ, понеже цѣльта ми не бѣше непрѣменно днесъ да се разгледа, а бѣше просто да кажъ, защото виждахъ, че се отлага. Присѣдинявамъ се къмъ прѣдложението на тия г-да и моля да се гласува. (Гласове: Да се гласува!)

Йови Воденчаровъ: Като мислѣхъ, че въпросѣтъ е исчерпанъ, азъ се присѣдинявамъ къмъ прѣдложението на г. г. Чучаркова и Янколова, поддържамъ това прѣдложение и моля почитаемото Събрание да приеме, щото на първъ дневенъ редъ, въ Поведѣлникъ, да бѣде това прѣдложение.

Прѣдсѣд.: Желяе ли Нар. Събрание да се говори още по тоя въпросъ? (Гласове: Не желяе!) Който желяе да се говори още, да си вдигне рѣжката. (Никой не вдига.) Прѣкрачаватъ се дебатитѣ.

Моля, г-да прѣдставители, отъ всичкитѣ дебати излизатъ двѣ прѣдложения: едното отъ г-на Чучаркова, подкрѣпено отъ г-на Д-ра Яколова и г-на Воденчарова, къмъ което се присѣдини и г-нъ Китанчевъ, именно да се туржтъ прѣдложенията за амнистия на г. г. Добриновичъ и Китанчевъ на първо мѣсто на дневния редъ за идущия Понедѣльникъ.

Второто прѣдложение е отъ г-на Добриновича, сжщитѣ тия прѣдложения да се туржтъ на дневния редъ идущата Срѣда.

По реда си ще турж на гласуване първото прѣдложение, за Понедѣльникъ, и ако то се отхвърли, тогава ще се гласува второто, за въ Срѣда. Ония г-да прѣдставители, които сж съгласни да се туржтъ на дневния редъ за въ Понедѣльникъ прѣдложенията на г. г. Добриновичъ и Китанчевъ. . . . (Ат. Краевъ: Г-нъ Добриновичъ иска въ Срѣда.) — Прѣдложението на г-на Добриновича е второ прѣдложение; по-напрѣдъ ще се гласува първото прѣдложение, за въ Понедѣльникъ. Ония г-да, които сж съгласни за въ Понедѣльникъ да се туржтъ на дневенъ редъ тия прѣдложения, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство. — Гласове: Не се разбира!) Приема се. (Шумни ржкоплѣскания.)

Пристѣпваме къмъ дневния редъ.

Г-нъ докладчикътъ Папанчевъ има думата.

Ст. Хр. Саввовъ: Моля г-на прѣдсѣдателя да каже: истина ли си е далъ оставката подпрѣдсѣдателятъ г-нъ Д-ръ Даневъ?

Дамянъ Цековъ: Истина ли е това? (Не се чуе.) Истина ли е, че подпрѣдсѣдателятъ г-нъ Д-ръ Даневъ си е далъ оставката?

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Ще ви съобщж едно заявление отъ подпрѣдсѣдателя г-нъ Д-ръ Даневъ, което се получи днесъ и има слѣдующето съдържание: (Чете.)

„До Господина Прѣдсѣдателя на VIII-то Обикновено Нар. Събрание.

Въ отговоръ на днешния брой на в. „Миръ“, който минава за органъ на болшинството, спѣшж да ви помоля, Господине Прѣдсѣдателю, да съобщите на г-да народнитѣ прѣдставители, че си давамъ оставката отъ подпрѣдсѣдателското мѣсто.

София, 1-й Декемврий 1894 год.

Съ почитание: С. Даневъ.“

(Гласове: „Не се приема! Не се приема!“ — Шумъ. — Други гласове: Приема се!)

Ст. С. Бобчевъ: Г-да прѣдставители! Излишно е чини ми се, да влизамъ въ разглеждане и оцѣнка на мотивитѣ, на съображенията и причинитѣ, които сж подбудили почитаемия нашъ подпрѣдсѣдателя г-нъ Д-ръ Даневъ да си дава оставката. Казвамъ излишно е, защото Нар. Събрание не може да има нищо общо съ работи, които се пишжтъ гдѣто и да било. (Гласове: Не е вѣрно!) Нар. Събрание нѣма свой органъ, въ който да се изказватъ неговитѣ възглѣдове, неговитѣ отношения, неговитѣ симпатии или антипатии, неговото довѣрие или недовѣрие, къмъ когото и да било. Нар. Събрание, г-да прѣдставители, чрѣзъ своето

огромно болшинство избра г-на Д-ра Даневъ за подпрѣдсѣдатель. Туй Нар. Събрание, г-да прѣдставители, нито една минута не се е поколебало да има пълно довѣрие у г-на Д-ра Данева, въ качеството му на подпрѣдсѣдатель. (Шумни ржкоплѣскания.)

Моля, г-да прѣдставителитѣ, като изразжтъ пакъ пълно довѣрие къмъ почитаемия подпрѣдсѣдателя, г-на Д-ръ Даневъ. (Гласове: „Имаме пълно довѣрие!“ Ржкоплѣскание.) Като го изказвате, г-да прѣдставители, и сега тѣй тържественно съ ржкоплѣскание и блѣскавостъ, азъ моля да не приемате оставката и да минемъ на дневния редъ. (Гласове: Никой нѣма да ѣхъ приемъ! — Ник. Габровски: Редакцията на вѣстникъ „Миръ“ ѣхъ иска!) Ми се чини, че подиръ туй блѣскаво засвидѣтелствование, на пълно довѣрие къмъ почитаемия нашъ подпрѣдсѣдателя, г-на Д-ръ Даневъ, той нѣма да настоява на оставката си. Прочее, моля Нар. Събрание да приеме туй ми прѣдложение. (Гласове: „Прието! Прието!“ Продължителни ржкоплѣскания.)

Прѣдсѣд.: Понеже прѣдложението е отъ личенъ характеръ и пожеже Събранието го прие съ обща акламация, питамъ Нар. Събрание: желае ли да се говори по тоя въпросъ?

Миланъ Макавѣвъ: Ще говорж да се приеме оставката.

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли Нар. Събрание да говори по тоя въпросъ? (Гласове: Не желае! — Други гласове: Не сж говорили 8 души.) Това не е законодателно прѣдложение. (Гласове: Не е казано въ Правилника само за законодателнитѣ прѣдложения!)

Ат. Краевъ: Дайте думата г-не Прѣдсѣдателю!

Ник. Габровски: Ние ще прѣдложимъ да се осжди редакцията на вѣстникъ „Миръ“, на чело съ професионалния лъжецъ Д-ръ Цачевъ.

Ат. Краевъ: Да се осжди фабриката за калъ!

Прѣдсѣд.: Азъ разбрахъ, че искате да се не говори понеже прѣдложението на г-на Бобчева се прие съ акламация.

Тр. Китанчевъ: Не е вѣрно!

Ат. Краевъ: Като депутатъ, искамъ думата! Не е само Бобчевъ депутатъ!

Пан. Чорбаджиевъ: Имаме Правилникъ. (Тропание. — Голѣмъ шумъ.)

Прѣдсѣд.: Понеже Нар. Събрание изказва довѣрие къмъ подпрѣдсѣдателя, г-на Д-ра Даневъ, ще положж на гласуване. (Шумъ.)

Тр. Китанчевъ: Г-не Прѣдсѣдателю! Моля позволете да се говори! (Шумъ. Неразбория. Мнозина депутати искатъ думата.)

Д-ръ Минчо Цачевъ: Г-не Прѣдсѣдателю! Дайте петъ минути отидихъ. (Тропание. Голѣмъ шумъ.) (Къмъ Габровски.) Единъ лихвария, който е получавалъ и който зима 150% лихва! Подлецъ! Сукинъ синъ! (Гласове: Долу Цачевъ! Лъжешъ!)

Ник. Габровски: Ти си лихвѣджия!

Прѣдсѣд.: Г-да прѣдставители! Тия сцени, които се случихж сега. (Шумъ. — Не се чуе.)

Ат. Краевъ: Вие ги прѣдизвиквате! Дайте думата да не ставатъ подобни сѣѣни. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Не сж желателни, г-да, за насъ да ставатъ такива работи. (Гласове: Лѣвицата ги прѣдизвиква!)

Ат. Краевъ: Дайте думата по прѣдмета! Ще чакаме да ни се даде думата!

Прѣдсѣд.: Моля, г-да прѣдставители. Азъ нѣмамъ нищо противъ това. Моля да се пази тишина. (Викове отъ лѣвицата: Дайте думата да се говори!)

Ст. Хр. Саввовъ: (Дохожда прѣдъ трибуната на бюрото.) Позволете да допълни прѣдложението на г-на Бобчева.

Миланъ Макавѣевъ: (Къмъ болшинството.) Ние бактисахме отъ васъ!

Ганчо Гавриловъ: (Къмъ лѣвицата.) Това е единсизикъ отъ васъ!

Конст. Досевъ: За това ли сж повикани на двора стражари?! Идете и ги вижте. Има стражари!

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Моля, г-да прѣдставители, тишина. (Гласове: Дайте думата!) Азъ желяж да знаж, Нар. Събрание желяе ли да се говори или не? (Гласове: „Не желяе!“ — Шумъ. — Други гласове: Нѣмате право да прѣдлагате това!)

Тр. Китанчевъ: Трѣба да се обяснимъ! Дайте думата! (Движения. Шумъ.)

Янко Чучарковъ: Недѣйте прави така г-да! Ние ще отговаряме! (Много прѣдставители се исправятъ.)

Ганчо Гавриловъ: Нѣма да губимъ врѣме съ васъ! (Шумъ.)

Ат. Краевъ: Нѣмате право!

Прѣдсѣд.: Ония г-да, които искатъ да се говори по тая оставка, да си вдигнатъ ржката. (Шумъ. — Гласове: Не се разбра!) Приема ли Нар. Събрание оставката на г-на Д-ръ Даневъ? (Гласове: Искане да говоримъ! Други гласове: Не се приема!) Който не приема тая оставка, да си вдигне ржката. (Огромно болшинство. Гласове: Не се разбра!)

Г-да! Не се приема оставката на подпрѣдсѣдателя, г-нъ Д-ръ Даневъ.

Тр. Китанчевъ: Дайте думата.

Алекс. Арсениевъ: Бюрото не се съобразява съ Правилника! (Движение. — Ставатъ нѣкои прѣдставители.)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Моля сѣдете на мѣстата си. (Гласове: Г-нъ Д-ръ Даневъ да завземе мѣстото си!)

Тр. Китанчевъ: Трѣбваше да искаме обяснение отъ г-на Д-ра Даневъ, защо си дава оставката. (Мнозина прѣдставители отиватъ къмъ г-на Д-ра Даневъ и нѣколко души го вдигатъ и донасятъ на ржцѣ при прѣдставителската трибуна.)

Д-ръ Ст. Даневъ: Благодарж г-да. Повече не можъ и нѣма какво да кажъ. (Оттѣгли се отъ трибуната.)

Ат. Краевъ: (Посрѣща г-на Д-ра Данева и изново го завежда на трибуната.) Обяснете! Тукъ ви се дава свобода на говора. (Настава тишина.)

Д-ръ Ст. Даневъ: Има минути г-да, гдѣто човѣкъ не може да говори. Въ това положение се намирамъ сега и азъ. Прощавайте прочее, че не можъ да искажъ това, което

ме вълнува въ тая трогателна за мене минута. Азъ можъ само да кажъ, че благодарж за симпатиитѣ и за манифестацията, на която бѣхъ свидѣтель въ тая минута, и че ще се стараж да оправдаж вашето довѣрие съ пълно безпристрастие. (Продължителни викове: „Да живѣе!“ — Шумни ржкоплѣскания отъ всички страни.)

Манолъ Стефановъ: Исканъ да говорж по свършенно другъ въпросъ. Двѣ думи ще кажъ. (Гласове: На дневния редъ!)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Г-нъ Папанчевъ има думата.

Дим. Ил. Стамболовъ: Прѣдлагамъ 10 минути отдижъ.

Манолъ Стефановъ: Тукъ се обяви отъ лѣвицата, че имало стражари въ коридора. Провѣрихме, и се указа, че нѣма такова нѣщо. (Гласове отъ лѣвицата: Лѣжешъ!)

Конст. Досевъ: Видѣхъ ги съ очитѣ си! (Гласове отъ болшинството: Лѣжешъ, че имало такова нѣщо! Лѣжете Камарата!) (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Моля г-да, тишина. Г-да, сѣднете на мѣстата си. Г-нъ Воденчаровъ сѣднете си на мѣстото. Моля г-на докладчика Папанчевъ, да докладва изборитѣ въ Конушската околия.

Доклад. Петръ Папанчевъ: Пристѣпвамъ, г-да прѣдставители, къмъ докладване на изборитѣ въ Конушската околия. Всичкитѣ книжа, които констатираж извършването на тоя изборъ, се намиратъ на лице и отъ тия книжа, които ще докладвамъ сега, се констатира слѣдующето.

Ник. Габровски: Дайте петъ минути отдижъ. (Гласове: Отдижъ г-не Прѣдсѣдателю, отдижъ!)

Прѣдсѣд.: Който иска, може да излѣзе вънъ. Нѣма отдижъ. Продължавайте г-нъ докладчикъ. (Настава тишина.)

Доклад. Петръ Папанчевъ: Споредъ протокола отъ 11-й Септемврий, изборътъ е почналъ точно въ 8 часътъ и е продължавалъ до 5 часътъ подиръ пладнѣ. Отъ всички избиратели, които съгласно избирателнитѣ списъци възлизатъ на 8844 души, явили сж се и гласоподавали 3814. Бюлетини въ урнитѣ били намѣрени 3754, т. е. по-малко отъ колкото сж били отбѣлжени въ списъцитѣ гласоподавателитѣ. Отъ общото число на бюлетинитѣ, които сж били намѣрени въ урнитѣ, се указва, че сж получили вишегласие слѣдующитѣ лица: Ангелъ Шоповъ 2228 гласа и Владимиръ Недѣлевъ тожъ 2228 гласа. Другитѣ кандидати сж получили: Ив. Ст. Гешевъ 816 гласа, Пападопуло 823 гласа и т. н. т.

Въ врѣме на гласоподаването сж станжли нѣкои произшествия, за които има подадени заявления, които сж били разгледани, и въ протокола е искавано мнѣнието на бюрото за тѣхъ. И въ самия протоколъ сж отбѣлжени нѣкои произшествия, като напр.: повикването на войската, распрѣскването на избирателитѣ и пр. Азъ ще докладвамъ отъ самия протоколъ това, което е констатирано въ него, касателно повикването на войската, която е била повикана да запази редътъ и тишината, велѣдствие на смущение, вънъ отъ избирателното бюро, въ двора на училището. (Гласове: Отдижъ, г-не Прѣдсѣдателю!)

Прѣдсѣд.: Давамъ 10 минути отдижъ.

(Слѣдъ отпущъ.)

Прѣсѣд.: (Звъни.) Засѣданието се продължава. Г-нъ докладчикътъ Папанчевъ има думата.

Доклад. Петръ Папанчевъ: Г-да прѣдставители! Ще продължавамъ доклада по изборитѣ въ Конушката околия. Казахъ и по-напрѣдъ, че въ време на гласоподаването сж подадени нѣколко заявления отъ страна на нѣколко избиратели, за които заявления има отбѣлѣжено въ самия протоколъ. Тия заявления сж констатирани и въ самия протоколъ и бюрото, като ги разгледало, дало имъ е слѣдущитѣ резолюции. (Чете).

„Прѣзъ време до гдѣто траеше гласоподаването се подадохъ до Прѣсѣдателя на Бюрото двѣ писмени заявления, едното отъ нѣколко избиратели отъ Гръцка народностъ, а другото отъ нѣколко други избиратели отъ Българска, въ които се излагатъ оплаквания: че били пущани избирателитѣ отъ нѣкои общини въкупомъ; че се било позволило на нѣкои избиратели да правятъ смущение и буйства; че била повикана полиция и войска, която уплашила 3000 избиратели и се отгъглили; че била бияла и гонила избиратели.“

Това е изложено въ протокола за тия заявления. По тия заявления бюрото е дало слѣдущето разяснение, изказало е своето мнѣние както слѣдва: (Чете.)

„Тия заявления бюрото ги остави безъ послѣдствие, защото всичкитѣ избиратели отъ всичкитѣ общини се привиквахъ прѣзъ цѣлото време единъ по единъ, а само за улеснение влизахъ вътрѣ въ помещението повече избиратели отъ веднѣжъ, но гласоподавахъ поименно; защото нито прѣсѣдателятъ, нито бюрото не сж позволявали никому да причиняватъ буйства и смущения; защото войската се повика и постави да пази именно вслѣдствие на смущение и сбивание, които станахъ вънъ, въ двора на училището, за прѣдпазване на нѣкои по-големи смущения и сбивания между избирателитѣ, която войска не само нѣмаше защо да плаши избирателитѣ, но наопаки запази и гарантира реда и свободата на гласоподаването, безъ разлика на всѣкого, което се доказва отъ обстоятелството, че избирателитѣ отъ Гръцка народностъ продължаваха да гласоподаватъ спокойно и редовно дори до 5 часътъ подиръ обѣдъ, когато се и обяви гласоподаването за свършено; защото Теню Начевъ, макаръ да не е избирателъ отъ никоя община отъ Конушката околия, съгласно съ Закона (чл. 53) да се намира въ избирателното събрание стоя въ него съ часове и се отстрани най-послѣ вслѣдствие на заявленията на мнозина избиратели, че смущавалъ редътъ и насилвалъ волята имъ и защото войската не е никого нито била, нито гонила отъ избирателитѣ.“

Това е изказано отъ страна на бюрото въ поводъ на тия заявления.

Въ заключителната часть, касателно повикването на войската, казано е слѣдущето: (Чете.)

„Часътъ къдѣ 10 прѣдъ обѣдъ, когато гласоподаването слѣдваше редовно и мирно, вънъ, въ двора на училището, се произведе едно смущение и нападение отъ страна на гръцкитѣ

избиратели къмъ българскитѣ, като захванахъ да хвърлятъ камъне къмъ тѣхъ и наранихъ двама-трима отъ избирателитѣ българи, вслѣдствие на което българ. избиратели уплашени се разбѣгахъ, то за да се прѣкрати това смущение и за да се гарантира редътъ и свободата на гласоподаването, се повика часть отъ стражари и войници, които се поставихъ на постове да охраняватъ избирателитѣ отъ нападатели и побойници.“

Това е всичкото казано въ протокола по поводъ на заявленията, както обяснихъ и по поводъ повикването на войската. Обаче едно има да забѣлѣжъ въ тоя протоколъ, че отъ него не се констатира, кой е повикалъ войската, но може да се прѣдполага, че е повикана отъ бюрото, защото се казва въ протокола за повикването на войската.

Независимо отъ това, въ протокола не се вижда да сж изпълнени всички формалности, които сж прѣдвидени въ Избирателния Законъ, именно, че прѣсѣдателятъ заедно съ другитѣ членове на бюрото да сж рѣшили да повикатъ войската. Казва се въ протокола съ общи фрази, че сж повикали войска. Тѣй щото, нѣма съмнѣние, че щомъ е казано въ протокола, то види се, прѣсѣдателятъ е повикалъ войската. Тоя протоколъ е подписанъ при двѣ особенни мнѣния, едното отъ които има слѣдущето съдържание: (Чете.)

„Особно мнѣние.

1) Не съмъ съгласенъ съ редовността на протокола по избора, понеже отъ с. Пранга и Конушъ гласувахъ лица по два и три пѣти.

2) Не съмъ съгласенъ съ вѣрността на протокола, понеже прѣсѣдателятъ не обръщаше никакво внимание върху справедливитѣ заявления на избирателитѣ, че отъ бюрата ставатъ злоупотрѣбления като отказва, че не бива вече да гласоподаватъ при всичко, че имаше още единъ часъ и освѣнъ това прѣкъснахъ избора на Станимака, който бѣше почналъ въпрѣки Избирателния Законъ, и

3) Понеже прѣсѣдателятъ не обрънъ внимание върху писменното заявление на избирателитѣ, които подадохъ, нито даде нѣкакви обяснения по тѣхъ и не позволи на избирателитѣ да присѣдствуватъ при прѣброояване на гласоветѣ, но ги исплди съ войницитѣ.

Членъ отъ бюрото: Атанасъ Ташевъ.“

Второто особно мнѣние има слѣдущето съдържание: (Чете.)

„Особно мнѣние,

Отъ члена на бюрото В. Семкоолу.

Подписвамъ въ протокола съ забѣлѣжка: а) че въпрѣки заявленията да се викатъ избирателитѣ поименно по списъцитѣ, позволи се на едни отъ тѣхъ, а именно на избирателитѣ отъ Пранговска, Конушка и Тополовска общини да нахлуятъ съвокупомъ въ салона при урнитѣ и да гласуватъ безъ никакъвъ контролъ, гдѣто и сж станжли злоупотрѣбления, а на противъ на другитѣ общини, а именно на избирателитѣ отъ гр. Станимака недопущахъ да приближатъ нито до разстояние да слушатъ имената имъ, и б) за-

щото въпрѣки законнитѣ заявления на избирателитѣ, съгласно чл. 43-й отъ Закона за изборитѣ да се продължава изборътъ докѣ гласуватъ присѣтствующитѣ избиратели на II часть отъ г. Станимака, които бѣхж починили и продължавахж да гласуватъ, закри се изборътъ.

В. П. Семкоолу.“

Това всичко е станжло въ врѣме на избора и е отбѣлжено въ самия протоколъ, именни тия особно мнѣния сж записани въ самия протоколъ и за тѣхъ има дадено мнѣние отъ бюрото тоже на самия протоколъ.

Подадени сж били и слѣдующитѣ заявления въ деня на избора до г на прѣдсѣдателя на бюрото. Тѣ иматъ слѣдующето съдържание: (Чете.)

„До г-на прѣдсѣдателя на бюрото, по изборитѣ за прѣдставители въ Конушката околия.

Заявление

отъ долуподписанитѣ избиратели на Конушката околия.

Господине прѣдсѣдателю!

При гласоподаването на избирателитѣ, забѣлжихме и заявихме на прѣдсѣдателя при третата избирателна секция, че мнозина отъ жителитѣ на село Пранга гласувахж по дваждъ и триждъ и повече пжти. Това сжщото обстоятелство биде забѣлжано и отъ грѣцкитѣ избиратели и даде поводъ да се произведе скандалъ между грѣци и българи.

Като не се взе въ внимание устното ни заявление, за да се прѣкратѣтъ тия произволи отъ страна на прѣдсѣдателя, то молимъ, настоящето ни писмено заявление да се приложи къмъ протокола по избора.

Заявяваме тѣй сжщо, че селото Пранга, бѣше пуснжто цѣло въ помѣщението на урнитѣ и между всичкитѣ тия селяни се намираше Вълчо Гюловъ, който пишеше бюлетини и насърдачаваше избирателитѣ къмъ всѣкакви буйства и безчиния.

Кандидатътъ за вароденъ прѣдставитель Т. Начовъ, който се намираше близо до урнитѣ за да държи контролъ при гласоподаването, се испжди отъ г-на прѣдсѣдателя, безъ всѣкой законенъ поводъ и причина.

Избиратели:

Слѣдватъ подписитѣ на 12 души.

Има друго едно заявление, което има слѣдующето съдържание: (Чете.)

„Прѣдсѣдателю на бюрото за избиране прѣдставители въ Конушката околия.

Заявление.

Подписанитѣ жители отъ гр. Станимака избиратели имаме честь, да заявимъ слѣдующето:

Понеже въпрѣки нашитѣ законни и основателни оплаквания, че противъ приетия редъ, да влизатъ и гласоподаватъ по единъ избирателитѣ позволи прѣдсѣдательтъ селя-

нитѣ съвокупно да нахлужтъ избирателното помѣщение и пуснжтъ безбройни бюлетини.

Понеже вмѣсто да удовлетвори нашитѣ основателни безбройни оплаквания заповѣда войската да бие и изгони нашитѣ съграждани 3000 избиратели.

Понеже членътъ отъ бюрото Ангелъ Шоповъ безъ причина остави постѣтъ си и подъ това си качество внушаваше съселянитѣ да биждъ и изгонждъ отъ грѣцката народност избиратели, така щото прѣдъ силата се принудихж да се отбѣлжѣтъ.

Понеже безъ нужда, но за да се усигори успѣхътъ на Шопова и Недѣлева, прѣдсѣдательтъ постави военна стража въ помѣщението на изборитѣ и при урнитѣ, даже така, щото да се уплашждъ нашитѣ съграждани.

За всичко горѣизложено и за колкото ще прибавимъ когато и гдѣто трѣбва, считаме изборитѣ като неправилни, незаконни, отбѣглюваме се отъ гласоподаването, оставяме къмъ васъ всѣка отговорност и ходатайствуваме за кассиранieto имъ.

Съ почитание.“

Слѣдватъ подписитѣ на 14 души.“

Гр. Станимака, 11 Септември 1894 г.

За всичко това молждъ, като се констатира, да се кассира избора.

Има телеграмма до Пловдивския окръженъ управитель съ слѣдующето съдържание: (Чете.)

„Прѣдсѣдателя избирателното бюро Милу Балтовъ въпрѣки оплакванията ни, че мнозина отъ избирателитѣ на село Пранга, на които противъ приетий редъ да се викатъ по именно по списѣка по единъ, позволи да нахлужтъ въ залата съвокупно. Пущахж послѣдователно по нѣколко гласове въ урнитѣ. Вмѣсто да отстрани прѣстѣпницитѣ, призова войската, която, по негова заповѣдъ, съ голи сабли и съ щикове нападна и изгони нашитѣ избиратели и въ това врѣме остави Пранговскитѣ избиратели въ залата и прѣпѣлнихж урнитѣ съ бюлетини. За това и понеже ни се отне правото за гласоподаване считаме избора за незаконенъ и ходатайствуваме за кассиранieto му.“

Тия заявления сж подадени въ врѣме на избора, но за тѣхъ нѣма отбѣлжено въ протокола. Слѣдъ това съставя се протокола, събиратъ се прѣброителнитѣ листове отъ секциитѣ, но общъ прѣброителенъ листъ нѣма.

Слѣдъ свѣршването на избора, постѣпили сж до Нар. Събрание нѣколко заявления отъ избирателитѣ на Конушката околия. Отъ тия заявления има едно отъ избирателитѣ на гр. Станимака, което се състои отъ десетъ пункта. Въ първия пунктъ се казва (Чете.)

„1) Мѣстото за произвеждане изборитѣ споредъ распорежданията на 36-та статия отъ Избирателния Законъ се опрѣдѣля най-късно десетъ дена прѣди назначения за произвеждане избора день отъ управлението на централнитѣ общини. Мѣстото опрѣдѣлено отъ Станимашкия кметъ бѣше Станимашский градски домъ, обаче въ навечерието на избора, въ полунощъ, Шоповъ заповѣда на общинския секретаръ да издаде приказъ за измѣнение мѣстото, така

щото измѣни мѣстото и опрѣдѣли ново угодно за негови цѣли, само 8 часа прѣди избора.

2) За отбѣгване на сблъсквания и стълкновения между избиратели, прѣдъ видъ на тѣсното мѣсто, прѣдсѣдателътъ на бюрото, Балтовъ, бѣше распоредилъ щото избирателитѣ да влизатъ по единъ; обаче тая справедлива мѣрка се приложила само надъ насъ; а на избирателитѣ отъ с. Пранга, — отъ задната врата и отъ прозорцитѣ се е допуснѣло да влизатъ всичкитѣ около 80 души въ изборното помѣщение да запрѣтѣтъ свободната циркуляция и да гласуватъ и за тѣхъ, и за отсъствающитѣ имъ сѣселани, даже и за избиратели отъ други общини. За тая неправилностъ заявихъ на прѣдсѣдателя, членовѣтъ на бюрото, Атанасъ Ташевъ и Василь Семкоглу, комуто показяхъ и прѣстѣпницитѣ; обаче, прѣдсѣдателътъ вмѣсто да распореди да се испразни изборната зала, имъ отговори иронически, че ще се забѣлѣжи въ протокола. Сжщо заявление е направилъ и избирателътъ Аргиръ Димитриядисъ, Станимашки жителъ, който и хваналъ единъ Пранговецъ на име Анго Хаджи Колевъ, който бѣше гласувалъ 5 пѣти наредъ, обаче прѣдсѣдателътъ заплашилъ заявителя, че ще го арестува, ако ще продължава да му прави главоболие.

3) Станимашкитѣ граждани и избиратели Костаки Х. Николау, Атанасъ Епитропу, Павелъ Костовъ и други още, когато Пранговцитѣ бѣхъ нахлули изборното помѣщение и пуснѣли по безбройно число бюлетини, заявихъ на прѣдсѣдателя да испразни салона и прѣкрати бъркотиитѣ; обаче членѣтъ и прѣдсѣдатель на I-та секция, Ангелъ Шоповъ, заповѣда на Пранговцитѣ да испѣдѣтъ заявителя и сжщеврѣменно излиза отъ салона и вика на селянитѣ да биѣтъ гърцитѣ, понеже тѣ нѣматъ право да се мѣсѣтъ на изборитѣ, а до възстановлението на тишината се извършихъ разни фалшификации въ полза на Шопова и Недѣлева.

4) Прѣдсѣдателътъ на бюрото за възстановление на тишината и прѣкратяване на скандалитѣ, които по споразумѣние съ Шопова, съ злоупотрѣбителна цѣль въ полза на Недѣлева, като неговъ съотечественникъ и роднина, бѣ прѣдизвикалъ, поискалъ полицейска помощъ, за която цѣль се испрати войска. Военниятъ комендантъ, вмѣсто да възстанови тишината и се отѣгли, заповѣда на войницитѣ съ щикове да распрѣснѣтъ гърцитѣ избиратели, които и изгонихъ 100 и повече метра далечъ отъ избирателното мѣсто. Постави войници въ самото изборно помѣщение, заповѣда да завзематъ мѣстото при входа на изборното мѣсто, като заобиколихъ и запушихъ на избирателитѣ входа и останахъ въ това мѣсто до свършванието на избора, така щото, уплашени повече отъ избирателитѣ нѣколко отъ които при изгонванието бѣхъ паднали въ рѣката, други ранени отъ войницитѣ, нито се явихъ вече въ избирателното мѣсто (ст. 54.)

5) Прѣдсѣдателътъ на първата секция Станимашкиятъ кметъ, употреби всеко срѣдство за да прави всевъзможни прѣпятствия на Станимашкитѣ избиратели; съ избирателния списѣкъ на рѣка влизаше и излизаше въ изборното помѣщение, отиваше при другитѣ секции за защита на избирателитѣ, противъ които имаше оплакване, че съ измамливи

имена, гласувахъ по 4—5 пѣти; прѣструваше се, че не може да прочете имената на избирателитѣ, испѣждаше нѣкои, които по съвпадение имахъ сжщитѣ имена съ други избиратели, като желаючи два пѣти да гласуватъ. Тѣй щото, и ония избиратели, които настояхъ да гласуватъ, не сж сполучили. Оплакахъ се противъ тия беззакония и прѣструвана бавностъ, но нито оплакванията се вземахъ въ внимание, а оплаквачитѣ се испѣждахъ отъ поставенитѣ за запазване редѣтъ и тишината войници.

6) Часѣтъ въ 5, макаръ, че е имало още огромно число избиратели отъ гр. Станимака, които настоявахъ да се продължи избора за да успѣѣтъ да гласуватъ, за което и заявихъ на прѣдсѣдателя, но той по настояванието на Шопова, не е уважилъ исканието имъ, така щото въпрѣки ст. 43 отъ Избирателния Законъ, около 700 избиратели се исключихъ отъ гласуването.

7) Часѣтъ по 2 $\frac{1}{2}$ пустахъ избирателитѣ отъ Горньо и Долньо Воденъ да гласуватъ, но като видѣли, че въ тѣхнитѣ бюлетини бѣхъ писани имената на Ив. Гешевъ и В. Пападопуло и като не успѣхъ да ги промѣнѣтъ съ тѣхни, то ги прѣсѣкохъ и повикахъ друга община и едва нѣколко минути прѣди петъ бѣхъ ги повикали и въ петъ спрѣхъ и исключихъ около 100 избиратели. Сжщо постѣпихъ и съ Кукленцитѣ.

8) Вѣлчо Гюловъ и нѣкои други сопадѣщи прѣдъ лицето на прѣдсѣдателя насилствено вземахъ бюлетинитѣ отъ рѣцетѣ на избирателитѣ и имъ давахъ тѣхни съ имена В. Недѣлевъ и Шоповъ.

9) Станимашкитѣ жители Хаджи Д. Стояновъ, П. Костовъ видѣхъ че прѣдсѣдателя на четвъртата секция Л. Тулевъ въ врѣмето на гюрюлтиитѣ бѣше пуснѣлъ около 300 бюлетини, дадени отъ В. Гюловъ.

10) При прѣброяване на гласовѣтъ единъ Пранговецъ е хвърлилъ около 500 бюлетини при събранитѣ отъ четеритѣхъ урни, обстоятелство, което засвидѣтелствува поручика на 21-й полкъ въ гр. Станимака В. Кунчевъ.

Прѣдъ видъ на всички тия беззакония и нередовности, които се извършихъ при произвежданието на нашитѣ избори, мислимъ, че ни най-малко съмнѣние може да сжществува какво добития резултатъ не е дѣйствителенъ, не изражава истинската народна воля и даже като се има прѣдъ видъ и минжлото поведение на избраннитѣ лица, на които не можемъ да имаме довѣрие да ни прѣдставляватъ въ Нар. Събрание, ходатайствуваме прѣдъ васъ за кассирванието на произведенитѣ на 11-й Септемврий въ гр. Станимака избори, за избирание народни прѣдставители и за произвеждане нови.

Това заявление е подадено отъ избирателитѣ на гр. Станимака и има около 950 подписа.

Слѣдъ това има г-да народни прѣдставители, заявление до Нар. Събрание отъ нѣкой си Недѣлчо Таневъ, който е билъ прѣдсѣдатель на една отъ секциитѣ на 11-й Септемврий. Той казва тѣй: (Чете.) „Въ избора, извършенъ въ гр. Станимака, на 11 Септемврий, за избирание народни прѣдставители, бѣхъ прѣдсѣдатель на вто-

рата секция и подъ това си качество забълбжихъ слѣдующитѣ беззакония:

1) Въпрѣки настояванието на нѣкои Станимашки избиратели и моето настоявание за да се отдѣлѣтъ 12-тѣхъ общини, които щѣхъ да гласуватъ при моята секция, единъ по единъ да гласуватъ, то се не извърши. Прѣдсѣдателятъ на бюрото подирѣ съвѣщанието съ Ангела Шоповъ и Недѣлевъ, позволи исклучително на Пранговскитѣ избиратели да нахлуѣтъ изборното помѣщение, фактъ, който е прѣдизвикалъ скандалъ и въ междуврѣмието до възстановлението на тишината и редътъ, Пранговци и други около двѣстѣ души бѣхъ прѣпълили урнитѣ на III-та и IV-та секция.

2) Вслѣдствие на тоя безпорядѣкъ, избирателитѣ отъ 2—3 общини на трупове гласували за отсѣжтвующитѣ избиратели отъ всичкитѣ общини. Тѣй напр. отъ нашата община макаръ да присѣтствувахъ (32) тридесетъ и двама избиратели, обаче въ списъцитѣ сж отбѣлзани, че сж гласували (50) петдесетъ души. Туй е направилъ общинскитѣ ни писарь Алекса Василевъ, който, слѣдъ отварянието на урнитѣ е забълбжилъ, че всичкитѣ сж гласували и е унищожилъ имената имъ въ списъка.

3) Залвихъ много пкти на прѣдсѣдателя за беззаконията, които се вършехъ, като му посочвахъ фактове. Обаче той нито вземаше подъ внимание заявленията ми.

4) Прѣдъ моитѣ очи се скжсвахъ бюлетини, на сила се промѣнявахъ такива отъ нѣкои сопаджии во главѣ съ В. Гюлевъ, като исклучително имахъ привилегии да вършѣтъ всѣко беззаконие и фалшивостъ, обаче прѣдсѣдателятъ си затваряше очитѣ.

За всичкитѣ тия причини, считамъ, че изборитѣ не сж дѣйствителни, тѣй като ни най-малко не изражаватъ истинската народна воля и ходатайствувамъ прѣдъ васъ за касиранieto имъ."

За че тоя Недѣлчо Таневъ е билъ дѣйствително членъ на бюрото, това се види и отъ протокола.

Има подобни заявления отъ повече отъ 15—16 села. Отъ тия заявления азъ ще прочетѣ само едно, защото горѣ-долѣ всичкитѣ сж почти съ еднакво съдържание. Едното отъ тѣхъ има слѣдующето съдържание: (Чете.)

"До почитаемото Нар. Събрание въ ст. София.

Г-не Прѣдсѣдателя,

Долѣподписанитѣ жители на с. Караджово, имаме честь да поднесемъ най-покорно на вашето внимание слѣдующето:

Извършенитѣ на 11-й Септемврий избори въ гр. Станимака за избирание народни прѣдставители контестираме и ходатайствуваме за касиранieto имъ именно за слѣдующитѣ закононарушения:

1) Понеже макаръ че чл. 49-й отъ Избирателния Законъ гласи, какво гласоподаванието е лично и тайно, обаче за насъ долѣподписанитѣ, които никакъ не сме се явили въ гр. Станимака, вслѣдствие на террора и заплашвание, които съставенитѣ нарочно тѣли отъ г-на Шоповъ и С-не носѣхъ между населението, Шоповъ и С-не прѣд-

ставихъ други хора, които и сж гласоподавали както се констатира отъ прѣдставенитѣ избирателни списъци.

Понсже това обстоятелство, за дѣйствителността на което гарантираме, освѣнъ гдѣто е прѣстѣпно, но при това има характера да измѣнява и истинската и дѣйствителната народна воля.

За то, като подаваме настоящето си, молимъ, въ името на Закона и свободата, да благоволите и го внесете въ почитаемото Нар. Събрание, за да се вземе прѣдъ видъ при провѣрката на Станимашкитѣ избори.

С. Караджово, 4-й Октомврий 1894 год."

Слѣдватъ подписитѣ на 73 души.

Такива заявления, съ сжщо съдържание, има подадени отъ селата: Катърлий, Яврово, Караджово, Бачково, Арапово, Ходжиново, Воденъ, Садово, Лѣсково, Кара-Агачъ, Конушъ, Катунца, Богоридово, Крумово, и Катунско-Конаре. Повтарямъ, тѣ сж съ сжщото съдържание, както онова, което прочетохъ. Вроя на всичкитѣ избиратели, които заявяватъ, че не сж се явили въ дена на избора да гласоподаватъ въ гр. Станимака, а пкъ въ избирателнитѣ списъци били отбѣлзани, като гласоподававши, възлиза на 695 души, които заедно съ другитѣ 950 души отъ гр. Станимака, които сж подписали заявлението, възлиза на 1645 души.

Независимо отъ тия заявления, има едно заявление отъ избирателя на гр. Станимака Хаджи Димитрь Стояновъ. Той забълбжилъ това: (Чете.) "Членъ-прѣдсѣдателятъ на четвъртата секция Лазаръ Тюлевъ имаше въ джебоветѣ си безбройно число бюлетини, дадени нему въ мое присѣствие отъ Вълчо Гюлевъ, които той при произведения отъ Ангела Шоповъ скандалъ ги пуснѣ въ урната. Това нѣщо освѣнъ мене сж го забълбжили и избирателитѣ Янко Примовъ и Димитрь Вълковъ." Съ сжщото заявление оплаква се, че Владимиръ Недѣлевъ е кжсалъ бюлетини.

Има сжщо и друго едно заявление отъ избирателя Дѣлчо Николовъ, въ което казва, че той сжщо видѣлъ, когато прѣдсѣдателятъ на четвъртата секция пуснѣлъ бюлетини въ урната, и това сж забѣлзали нѣкои си П. Костовъ и Атанасъ Коняровъ. Тия заявления, г-да народни прѣдставители, иматъ свѣрка съ заявленията, които щотуку прочетохъ, отъ избирателитѣ на разни села, които казватъ че "не сме се явили на избора, а пкъ въ избирателнитѣ списъци има отбѣлзано, че сме гласоподавали." Това косвенно иде да се потвърди отъ 2—3 заявления, въ които извѣстни избиратели сж подписа си казватъ, — нѣщо, което и прѣдсѣдателятъ на IV-та секция Недѣлчо Таневъ казва, — че сж очитѣ си сж видѣли, когато се пушахъ бюлетини и за лица, които не сж присѣтствували въ врѣме на изборитѣ.

Тия сж домогванията на контестаторитѣ противъ извършенитѣ избори на 11-й Септемврий т. г. въ Конушската околия.

Има сега постѣпило друго едно заявление отъ избирателитѣ на Конушската околия, и което заявление е под-

писано отъ 1500 избиратели. То е подписано отъ много села; обаче заявлението е едно общо и сѣтѣ сж се подписвали. То има слѣдующето съдържание: (Чете.)

„До Господина Прѣдсѣдателя на VIII-то Обикновено Народно Събрание.

Заявление

отъ избирателитѣ на Конушката околия.

Научаваме се, че заинтересувани и злонамѣренни лица ходили по нѣкои села изъ околията ни и се мѣчили съ разни лъжи и измами да подписватъ нѣкакъвъ си протестъ противъ редовността и законността на станжлия на 11-й Септемврий т. г. въ Станимака изборъ за двама народни прѣдставители отъ Конушката околия, като подписвали много лица безъ знанието и противъ волята имъ. Понеже избранитѣ прѣдставители г. г. Ан. Шоповъ и Вл. Недѣлевъ сж избрани отъ голѣмото болшинство на явившитѣ се избиратели отъ Конушката околия и тѣ прѣдставляватъ истинската воля и желание на болшинството отъ тая околия, то за да не би чрѣзъ нѣкакви измамливи и искусствени протести, за да се повлияе въ Нар. Събрание върху законността и правилността на това тѣхно избиране, намѣрихме за нуждо да изйвимъ волята си и желанието си чрѣзъ това заявление, което молимъ да се има прѣдъ видъ когато се провѣрива избора отъ Конушката околия.

Ние заявяваме най-тържественно, че избранитѣ г. г. Вл. Недѣлевъ и Ан. Шоповъ сж наши истински избраници, изразители на волята ни и защитници на интереситѣ ни, че тѣхното избиране станж при най-голѣмъ редъ и тишина и че всички заявления въ противна смисль сж лъжливи и изражение на всята и чувствата на заинтересувано меншество.

6-й Октомврий 1894 год.“

Това заявление е подписано отъ около 80 души избиратели отъ Станимака. Слѣдъ това, слѣдватъ по-нататкъ върху листовѣтѣ подписитѣ на другитѣ села, които казватъ тѣй: Избиратели на с. Конушъ, общински свѣтъ: кметъ еди кой си, помощникъ-кметъ еди кой си, свѣтъници еди кои си и по-нататкъ слѣдватъ подписитѣ на жителитѣ на това село. По сжщия редъ слѣдватъ и подписитѣ на кметовѣтѣ, помощницитѣ и пр. на селата: Избѣглии, Катѣрлии, Пранга и пр. И всичкитѣ сж написани въ всѣко село и сж единъ и сжщъ почеркъ.

Това е въ полза на изборитѣ, а онова, което по-напрѣдъ казахъ, противъ изборитѣ.

Слѣдъ това испратени сж отъ нѣколко души кметове до Г-на Прѣдсѣдателя на Нар. Събрание — и постѣпили на 24 Ноемврий — телеграмми, подадени отъ гр. Станимака; всички тия телеграмми сж автентични и сж съ еднакво съдържание. Азъ ще прочетѣ само една отъ тѣхъ (Чете): „Подписитѣ на подписавшитѣ отъ повѣренната ми община протестъ по избора на 11-й Септемврий, не сж вѣрни; сжщо и съдържанието на протеста е измислица. Протестирамъ противъ нагlostъта на заинтересуванитѣ личности. Членъ

Ходжановската комисия Т. Запръновъ,“ Всички телеграми сж на брой (брои телеграммитѣ) 2, 3, 4, 5, 6, 7. Въ тия телеграмми, както ви казахъ, говори се едно и сжщо; обаче, отъ направената справка се казва, че макаръ кметовѣтѣ отъ 5 села да сж телеграфирали, че подписитѣ на избирателитѣ отъ повѣреннитѣ имъ общини не сж вѣрни и за това протестиратъ, но въ протеститѣ никой избирателъ отъ тия петъ села не се е подписалъ. Така щото излиза, че тия петъ телеграмми напраздно сж били испратени тукъ и напраздно кметовѣтѣ сж си израсходвали паритѣ. Само отъ избиратели на двѣ села, които сж подали телеграмми, има подписи въ протеститѣ, че протестиратъ. Има още една телеграмма, съ която шестима души протестиратъ прѣдъ Нар. Събрание и казватъ: „ние протестираме, че не е истина това, което се казва въ протеститѣ, че е имало разни злоупотрѣбления при провѣриванieto на бюлетинитѣ, тѣй като ние бѣхме провѣрителитѣ и много добрѣ знаемъ, че подобно нѣщо не се е случвало“.

Друга една телеграмма има подадена отъ кмета на едно село, въ която се казва, че нѣкой си Недѣлчо Таневъ, който билъ далъ протестъ отъ страна на жителитѣ на това село, за да оспорява избора, станжлъ на 11-й Септемврий, не изражавалъ волята на селянитѣ и слѣдователно ме натоварихъ да ви кажъ, че тоя Недѣлчо Таневъ, безъ знанието на селянитѣ е протестувалъ станжлия на 11-й Септемврий изборъ въ Конушката околия; обаче пакъ отъ направенитѣ справки въ книжата, се вижда, че тоя Недѣлчо Таневъ не е подавалъ никакъвъ протестъ, само като прѣдсѣдатель на втората секция, е указалъ на нѣкои, споредъ него, закононарушения, които е видѣлъ въ врѣме на избора. Пакъ съ още една телеграма, подписана отъ нѣколко души избиратели, именно отъ 80 души, се казва, че контеста-цията подадени отъ Станимака срѣщу избора станжлъ на 11-й Септемврий, е подадена отъ около 200 души чужди подданници и дѣца.

Това сж, г-да народни прѣдставители, всички книжа, които сжществуватъ, едни отъ които — що докладвахъ по-напрѣдъ — сж противъ, а други — които докладвахъ по-послѣ — за въ полза на избора.

Провѣрочната комисия, като имаше прѣдъ видъ протокола, който е написанъ отъ избирателното бюро на 11-й Септемврий и въ който ясно се констатира, че е била повикана войска и че тая войска безъ нужда е прогонвала избирателитѣ, при всичко, че въ тоя протоколъ точно не е обозначено кой е повикалъ войската, да ли прѣдсѣдателятъ и да ли съ съгласието на бюрото или не, но може да се заключи, че тя е повикана отъ страна на прѣдсѣдателя; като имаше прѣдъ видъ и обстоятелството, че ако и да е билъ възстановенъ редътъ и тишината на изборното мѣсто, на вратата били поставени войници, които стояли тамъ до като е траялъ изборътъ; като имаше прѣдъ видъ заявленията на нѣколко лица, че лично видѣли кога прѣдсѣдателитѣ на двѣтѣ секции пуцали бюлетини въ урнитѣ, че и слѣдъ изсипването даже отъ урнитѣ бюлетинитѣ пакъ сж пуцани бюлетини; като имаше прѣдъ видъ, че нѣкои лица заявяватъ какъ видѣли, щото извѣстни гласо-

подаватели, които прѣдварително били гласоподавали за себѣ си, явили се да гласоподаватъ и за други лица, което обстоятелство се подкрѣпи и изъ 14—15 села избиратели, на брой около 700 души, които категорически заявяватъ, че не сж се явили въ Станимака да гласоподаватъ, когато въ избирателнитѣ списъци били отбѣлзани, че сж гласоподавали; като имаше прѣдъ видъ и други нѣкои обстоятелства, изложени въ контестацията, подадена отъ гр. Станимака, отъ избиратели на брой 950 души, всичко това, казвамъ, като имаше прѣдъ видъ, комисията дойде до заключение и съ вишегласие рѣши, че въ настоящия случай трѣбва да се назначи отъ Нар. Събрание една анкета, която да отиде на самото мѣсто на избора, за да провѣри; да ли е истина това, че войската е станжала прѣнѣствие за да не можѣтъ избирателитѣ да упражнятъ своитѣ права; да ли е истинно обстоятелството, че макаръ тишината и редѣтъ да били възстановени, пакъ до трайнието на избора сж били поставени постове отъ войници, както на вратата, тъй и вътрѣ на самото избирателно мѣсто, и тия постове сж стояли до края на гласоподаването; да се констатира да ли е истина обстоятелството, че 700-тѣ души избиратели, които сж записани въ списъцитѣ, че гласоподавали, не сж се явили да гласоподаватъ. Ако всичко това, което се казва, се окаже истинно, остава на комисията да се произнесе, тъй както ще ѝ диктува изслѣдванието; ако пъкъ всичко излѣзе лъжа, нѣма съмнѣние, че Нар. Събрание ще се произнесе за утвърдяването на избора.

Имаше, разбира се, отъ нѣкои г-да членове на комисията, състояща се отъ 21 члена, именно отъ 9 души, мнѣние за касиране на избора, но 11 или 12 души бѣхж за назначаванieto на анкета. Прѣдъ видъ на това, че азъ съмъ докладчикъ на комисията и че болшинството на тая комисия се произнесе за анкета, азъ докладвахъ само ония мотиви, които послужихж за назначаванieto на тая анкета и моля да се приеме това мнѣние на комисията: да се назначи анкета, която да провѣри тия обстоятелства, които се излагатъ въ контестацитѣ на избирателитѣ.

Вълко Нейчовъ: Само двѣ думи ще кажж. Г-нъ докладчикъ пропусна да каже, че има друга една важна точка за провѣряване избора, именно промѣняване прѣзъ ноцта срѣщу 11-й Септемврий мѣстото, гдѣто е трѣбвало да стане гласоподаването.

Доклад. Петръ Папанчевъ: Вие стоите твърдѣ близо до трибуната и вѣрвамъ чухте това, което азъ докладвахъ. Азъ спомѣняхъ това нѣщо. (Гласове: При все това, нека се провѣри.)

Вълко Нейчовъ: Азъ искахъ да се констатира това нѣщо, че законодателятъ е опрѣдѣлилъ 10 дни прѣди да стане изборътъ да се назначава мѣстото, гдѣто трѣбва да става гласоподаването, за да иматъ прѣдъ видъ избирателитѣ гдѣ ще гласоподаватъ, и че по тоя изборъ опрѣдѣленото отпрѣди мѣсто, гдѣто трѣбвало да се произведе изборътъ, е било промѣнено прѣзъ ноцта срѣщу деня на избора.

Доклад. Петръ Папанчевъ: Тѣй.

Вл. Недѣлевъ: Г-да народни прѣдставители! Длъжностъ ми е да констатирамъ, че болшинството отъ провѣрочната комисията е направило единъ актъ отъ висша справедливостъ, като е дало мнѣние да се назначи анкета за испитване на онова, което се твърди въ контестацитѣ, подадени противъ нашия изборъ, или по-добрѣ, противъ избора за народни прѣдставители отъ Конушката околия, станжалъ на 11-й Септемврий 1894 год., отъ който изборъ сме избрани азъ и г-нъ Шоповъ. Неоднократно ви се каза, г-да прѣдставители, при провѣряването на изборитѣ, че ние сме позовани като членове на Нар. Събрание, на които законътъ дава право, като висша инстанция, да се произнасятъ за правилността и редовността на единъ изборъ, че ние трѣбва да се движимъ и дѣйствуваме като върховни сѣдии, както ни наричатъ всички. Много елементарно нѣщо е, г-да прѣдставители, да разбере всѣки, даже и тоя, който не борави съ правосѣдието, че когато единъ човѣкъ се постави отъ закона за върховенъ сѣдия на извѣстни извършени факти, той трѣбва да основе своето рѣшение на извѣстни доказателства, на извѣстни резони. Ако се явявамъ като избранникъ отъ Конушката околия на 11-й Септемврий т. г. да защищавамъ избора, правя го за това, защото смятамъ, че той е станжалъ правилно и законно; но нѣма съмнѣние, че ще има пъкъ други хора, които да мислятъ, че изборътъ е неправиленъ и незаконенъ и да искатъ да се прѣгледа и провѣри на мѣстото, за да се знае, какъвъ е той. Азъ бѣхъ и по-напрѣдъ, който казахъ, че всички ония, които подаватъ контестации, не сж нищо друго, освѣнъ тѣжители за едно право, каквито сж всички други тѣжители прѣдъ мѣста, гдѣто се иска да се установи едно право. Както въ едно сѣдилище, когато се яви нѣкой съ тѣжба, сѣдията нѣма да издаде едно голословно рѣшение, тъй и ние сме длъжни въ случая да основемъ нашето рѣшение на доказателства. Дайте възможностъ да се испита това, което твърдятъ контестаторитѣ и ако излѣзе право, касирайте избора; а ако пъкъ се констатира, че то не е истинско, ще утвърдите избора. Прочее, азъ ви моля да допуснете анкета по Конушкия изборъ; ни най-малко не се боиж отъ неж, защото съмъ увѣренъ, че изборътъ е станжалъ правилно и законно. А слѣдъ като се провѣри казанното въ контестацитѣ, вие като върховни сѣдии ще се произнесете съвѣстно и справедливо. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣд.: Понеже никой не иска думата, ще турж на гласуване прѣдложенieto на болшинството отъ комисията, за провѣряване изложеното въ особенитѣ заявления на нѣкои избиратели отъ Конушката околия въ подаденитѣ отъ тѣхъ контестации. Който приема това заключение на провѣрочната комисия, да си вдигне ржката. (Квесторъ Ив. Московъ: Болшинство). Значи, по избора за Конушката околия се приема да стане анкета.

Геор. Бръчковъ: Ми се струва, г-да народни прѣдставители, врѣме е сега да се избержѣ лицата, които ще съставляватъ анкетната комисия. Азъ правя прѣдложение да се състои тая анкетна комисия отъ три лица, а именно отъ г. г. Ив. Московъ, Мих. Саввовъ и Велчо Велчевъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Бръчковъ желае сега да се избере анкетната комисия. Които приематъ, щото изборътъ на тая комисия да стане сега, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Сега ще стане избирането членовѣтъ на анкетната комисия.

По кой начинъ желае Нар. Събрание да стане избирането на анкетната комисия?

Ив. Ст. Гешовъ: По явно гласоподаване и бюрото да прѣдлага членовѣтъ на комисията.

Но има прѣдложени лица отъ г-на Бръčkева. (Единъ гласъ: Да се повторятъ имената на лицата, които се прѣдлагатъ за членове на анкетната комисия!)

Геор. Бръчковъ: Прѣдлагамъ да се избератъ слѣдующитѣ лица: г-да Ив. Московъ, Мих. Саввовъ и Велчо Велчевъ.

Прѣдсѣд.: Първо, ще дамъ на гласуване прѣдложението на г-на Бръčkева. Които го приематъ да си вдигнатъ ржката. (Едни гласове: Болшинство! Други гласове: Меншинство!) Меншинство. (Гласове: Болшинство бѣше!)

Г-нъ Гешовъ прѣдлага, щото членовѣтъ на комисията да се прѣдлагатъ отъ бюрото.

Който приема това прѣдложение да си вдигне ржката. (Меншинство.)

Г-нъ Московъ! По-прѣди, когато се гласува прѣдложението на г-на Бръčkева, болшинство ли бѣше или меншинство?

Квесторъ Ив. Московъ: Азъ мислѣхъ, че се прие първото прѣдложение.

Прѣдсѣд.: Азъ чухъ тогава, че казахте „меншинство.“

Прѣдъ видъ изявленията на г-на квестора Москва, че болшинство е вдигнало ржка за прѣдложението на г-на Бръčkева, то това прѣдложение се счита за прието отъ Нар. Събрание, и за членове на анкетната комисия оставатъ г-да Московъ, М. Саввовъ и Велчо Велчевъ.

Подиръ това на дневния редъ иде: докладъ отъ бюджетарната комисия.

Ал. П. Ангеловъ: Искамъ думата!

Прѣдсѣд.: Имате думата.

Ал. П. Ангеловъ: Да се обясни и се опрѣдѣли, като кога анкетната комисия, която избрахме по Конушкия изборъ, трѣбва да свърши своята работа.

Прѣдсѣд.: Сега, въ тая сессия е невъзможно да стане това.

Моля г-на докладчика на бюджетарната комисия да заеме мѣстото си на трибуната и да почне да докладва. (Гласове: Докладчикътъ отсъствува!)

Въ такъвъ случай, ще се пристъпи къмъ четението на законопроекта за акциза на мѣстната и иностранна солъ.

Ив. Ст. Гешовъ: Ще направя прѣдложение, щото избраната анкетна комисия още тия дни да отиде въ Станимака, за да изслѣдва работата и до края на тая сессия да може Нар. Събрание да се произнесе по Конушкия изборъ. Това ми се струва може да стане. (Гласове: Не може!) Защо да не може? Желая да знамъ.

Пан. Чорбаджиевъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Гешовъ иска, щото почитаемата анкетна комисия, която избрахме

сега, да отиде още утрѣ или други день въ Станимака и на мѣстото да провѣри фактитѣ, които се излагатъ въ констестациитѣ, приложени при дѣлото на Конушкия изборъ. Макаръ и да е правъ г-нъ Гешовъ, като иска това, макаръ и да е въ интереса на Нар. Събрание да стане по-скоро, още въ тая сессия, провѣрката на тоя изборъ, обаче много късъ е срокътъ, който се дава на анкетната комисия — намъ ни оставатъ още десетина дни да засѣдаваме. Независимо отъ това, къмъ дѣлото има много документи, които тщателно трѣбва да се изучатъ и провѣрятъ и за които трѣбватъ не по-малко отъ 15 дни. И кога ще дойде комисията да докладва онова, което е провѣрила? Заради това, азъ ви моля, да оставите тоя въпросъ да се изучи отъ комисията по-послѣ, когато лицата, отъ които се тя състои, иматъ свободно врѣме да направятъ това; да се остави да се докладва изученото отъ тая комисия въ идущата сессия на Нар. Събрание.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване прѣдложението на г-на Гешова . . . (Д-ръ Дим. Вачевъ: Искамъ думата!) Нѣма какво да се говори по тоя въпросъ. Впрочемъ имате думата.

Д-ръ Дим. Вачевъ: Г-нъ Гешовъ прѣдлага, щото още догдѣ засѣдава тая сессия, комисията да отиде на мѣстото на избора, да направи надлѣжната анкета и ни достави това, което е изучила. Азъ не съмъ на това мнѣние и то по слѣдующитѣ причини. Първо, ако ние рѣшимъ това, ще отнемемъ правото на трима наши другари да зематъ участие въ засѣданията на Нар. Събрание. Второ, на тия, които сж избрани и върху избора на които ще се прави анкета, трѣбва да имъ дадемъ възможность да присѣтствуватъ на анкетата и да гледатъ да се оправдаватъ или да оправдаватъ постѣпки, вземени по избора, да вадятъ доказателства за правилността на избора или неправилността на констестациитѣ. Съ една рѣчь, трѣбва да се даде възможность, както на едниѣ тѣй и на другитѣ да присѣтствуватъ тукъ до край на сессията и отъ друга страна, да се даде възможность на избранитѣ да слѣдятъ за откриването на самата истина. Ето защо, мисля, че както другитѣ събрания сж правила, ще направимъ умѣстна постѣпка, ако оставимъ анкетата слѣдъ закриването на сессията.

Дамянъ Цековъ: Г-да прѣдставители! Не можъ да бѣдѣ съгласенъ съ прѣдложението на г-на Гешова, просто по практически причини: не възможно е комисията да извърши това, което се иска отъ нежъ, до края на тая сессия. Намъ ни оставатъ да засѣдаваме едва 13 дни; ако е работа, комисията само за очи да отиде и като се върне да каже да или не, то е други въпросъ; но ако искате систематическа анкета, всичко да се изслѣдва, не може да задължите комисията да направи това нѣщо сега, та да можемъ да вземемъ още тая сессия рѣшение по избора; защото то не е възможно. Ами, ако отиде комисията и види, че е невъзможно да свърши своята работа въ тия нѣколко дни, които се даватъ на расположението ѝ, нали ще се върне съ празни рѣцѣ и ще каже: не съмъ свършила нищо. Знаемъ, че ще се викатъ лица отъ разни и далечни на околийския центръ мѣста; защото, хората не сж викани съ призовки

за да се съберат въ това време, когато комисията ще пристигне на мястото, за да даждат своите показания; ще се събират и някои справки от административните власти. Комисията за 2—3 дни ще иде въ Станимака, 2—3 дни ще ѝ трѣбватъ за да се върне, и едва ще успѣе да каже: „добро утро!“

Заради това, настоявамъ и моля г-да прѣдставителитѣ, да се съгласятъ да оставятъ анкетната комисия слѣдъ закриванieto на сесията да отиде да направи анкетата и да дойде идущата сесия съ пълнѣнъ и точенъ докладъ по проверката на Конушския изборъ.

Ив. Ст. Гешовъ: Азъ ако направихъ това прѣдложение, направихъ го въ интереса на избранитѣ и въ интереса на населението, което тѣ прѣдставляватъ. Вие, г-да прѣдставители, виждате, че много лица има, които констатирайтъ и много други, които поддържатъ тоя изборъ. Азъ мисля, че не е нито въ интереса на населението, нито въ интереса на нашитѣ уважаеми другари, на които се констатира изборътъ, да остане проверянето на тоя изборъ за до година. А за практическитѣ съображения на г-на Цекова, има да кажъ, че когато се иска да се върши работа, то може да се извърши и въ тия нѣколко дни, които ще има комисията на расположението си: за половинъ день комисията ще отиде въ Пловдивъ, отъ тамъ за нѣколко часа въ Станимака; бюротъ пакъ ще се распореди, щото всички ония лица, които иматъ да направятъ някои указания, да отидатъ въ Станимака — това не е нѣкоя съдебна работа, та да има нужда отъ призовки — и въ единъ день ще стане проверката. Но ако някои г-да прѣдставители мислятъ да остане тая работа за до година, азъ нѣмамъ нищо противъ. Въ всѣки случай, желаю да се гласува моето прѣдложение, защото то е въ интереса на населението.

Велчо Велчевъ: Считаю за нужно да заявя, че ако почитаемото Собрание рѣши сега да отиде комисията въ Станимака, азъ съмъ длъженъ да се откажъ отъ да бъдъ членъ въ нея; защото желаю да присъствувамъ до края на сесията въ заседанията на Нар. Собрание.

Лазаръ Дуковъ: Има пълно право г-нъ Велчевъ, като казва това. Азъ съмъ на мнѣние анкетната комисия да не отива сега въ Станимака, още по причина на това, че г-нъ Михаилъ Саввовъ е членъ на военната комисия и той трѣбва да заседава въ нея, за да ѝ освѣтлява върху някои военни въпроси; защото той може да бѣде избранъ и за прѣдсѣдател на тая военна комисия. Заради това, поддържамъ мнѣнието на ония, които казватъ, щото анкетната комисия да не отиде сега да прави проверката по Конушския изборъ, а да отиде подиръ закриванieto на сесията.

Прѣдсѣд.: Полагамъ на гласуване прѣдложението на г-на Гешова. Ония, които приематъ щото анкетната комисия сега да отиде въ Станимака, да направи надлѣжната анкета по Конушския изборъ и още въ тая сесия да се докладва тоя изборъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество). Не се приема прѣдложението на г-на Гешова.

Ще се пристѣпни къмъ разглежданieto на другитѣ въпроси. На дневенъ редъ е докладъ отъ бюджетарната комисия, но понеже нѣма г-на докладчика, дохожда докладъ отъ финансовата комисия по законопроекта за акциза на мѣстната и иностранна соль.

Ник. Ненчевъ: Ще възбудж единъ въпросъ, за да се тури още сега на дневния редъ. То е едно мое прѣдложение, което трѣбва да се разгледа сега прѣди да се пристѣпни къмъ въпроситѣ, положени на дневния редъ за днешното заседание.

Прѣдсѣд.: Моля Ви г-нъ Ненчевъ, да се свърши дневния редъ, че послѣ и на вашето прѣдложение ще дойде редъ. Има думата г-нъ докладчикътъ Такевъ.

Доклад. Мих. Такевъ: Ще ви докладвамъ, г-да прѣдставители, разгледания отъ комисията по Министерството на Финанситѣ законопроектъ за акциза на мѣстната и иностранна соль. (Чете.)

„ЗАКОНЪ

за акциза на мѣстната и иностранна соль.“

Прѣдсѣд.: (Прѣкъсва го). Моля, г-нъ докладчикъ, Г-нъ Министръ на Финанситѣ има думата.

М-ръ Ив. Ев. Гешовъ: Г-да народни прѣдставители! На дневния редъ е докладъ отъ бюджетарната комисия. (Гласове: Вѣрно! Прѣдсѣд.: Нѣмаше докладчикътъ).

Г-да прѣдставители! Прѣди да се почнатъ разискванията на бюджета, азъ бихъ желалъ да ви дамъ едно обяснение, относително финансовата политика на правителството. На това, мисля, никакъ не прѣчи отсъствието, въ настоящата минута, на г-на докладчика на бюджетарната комисия. Ако ми позволите (Гласове: „Молимъ! молимъ!“ — Одобрителни изявления отъ всички страни), азъ ще ви кажъ тия нѣколко думи, които съмъ намислялъ да ви представя за обяснение и тогава да се почне докладването на бюджета. (Прѣдсѣд.: Имате думата.)

Г-да народни прѣдставители! Въ всѣко Нар. Собрание, разискването на бюджета съставлява една отъ най-важнитѣ задачи на народното прѣдставителство. Днесъ прѣдстои и въ нашето Нар. Собрание да се почнатъ разискванията по прѣдставенитѣ отъ правителството бюджетно-проекти. Прѣди да се почнатъ тия разисквания, азъ бихъ желалъ да ви кажъ принципитѣ, по които ние се ръководихме при съставлението на тия бюджетно-проекти; да ви представя нуждитѣ и срѣдствата ни; да ви изложъ, съ една дума, финансовата политика на правителството. Азъ ще се впусна, г-да прѣдставители, въ изложението на някои цифри, и ако би въ тоя гжсталакъ отъ цифри, изгубилъ пътеката си, азъ моля да ме извините, като не ме лишитѣ отъ вашето съисхождение.

Г-да прѣдставители! Финансовата политика на правителството се опрѣдѣли още прѣди 5—6 мѣсеци, когато азъ имахъ честта да представя на Министерския Съветъ, докладъ върху положението, въ което намѣрихме ние фи-

нансиитѣ на държавата. Вие ще ми позволите да прочетѣ по-главнитѣ точки отъ тоя докладъ, за да ви освѣтлѣж, въ какво положение ние намѣрихме финанситѣ и какво ние рѣшихме още тогава да слѣдваме, по поправлението на тия финансии. Докладътъ ми е, както слѣдва. (Чете):

„Господине Прѣдсѣдателю,

Както Ви е извѣстно, при постѣпванието ми въ Министерството на Финанситѣ, за първа моя длъжностъ азъ счетохъ да се распоредѣж за да се узнае точното финансово положение, въ което новото правителство намираще страната. Като резултатъ на това распореждане, азъ днесъ имамъ честь да Ви прѣдставѣж дванадесетъ таблици, изработени отъ отдѣлението на държавната и общественна отчетность при повѣренното ми Министерство и основани върху отчетитѣ и даннитѣ на рѣченното отдѣление, както и върху смѣткитѣ, които всичкитѣ държавни ковчежничества дадохъ за своитѣ операции до 20-й Май т. г.

При всичко, че тия таблици даватъ едно ясно понятие за положението на смѣткитѣ на отдѣлнитѣ несклучени още бюджети и за нашето финансово положение въобще, за неизлишно считамъ да ги придружѣмъ съ нѣколко бѣлѣжки, които да прѣдставѣжтъ въ по-нагледна форма, какво е събрала и разнесла нашата държава отъ съществуванieto си насамъ и какъвъ е билъ активътъ и пасивътъ на нашето съкровище на 20-й миналий Май.

Главниятъ отчетъ за финансовото положение на страната, прѣдставенъ въ минжлата сессия на Народното Събрание, съдържа приходитѣ и расходитѣ на всичкитѣ ни бюджетни упражнения отъ 1879 до 1891 год. включително. Непознати бѣхъ за насъ само бюджетнитѣ смѣтки на двѣтѣ цѣли години 1892 и 1893 и на първитѣ четири и 2/3 мѣсеца (до 20-й Май) отъ 1894 година. Цѣлата на първитѣ 3 таблици (№№ 1, 2 и 3) е да ни освѣтли именно върху тия бюджетни смѣтки. Споредъ тия таблици:

годината 1892 се е склучила съ единъ
дефицитъ отъ лева 20,778.330·58
годината 1893 се е склучила съ единъ
дефицитъ отъ лева 14,283.109·98
годината 1894 (до 20-й Май) се е склучила съ единъ дефицитъ отъ . . . лева 7,115.422·71

Веднѣжъ тия дефицити установени, приготвила се е таблица № 4, която съдържа приходитѣ и расходитѣ по бюджетитѣ, по склученитѣ упражнения и свѣрхсмѣтнитѣ кредити отъ 1879 год. до 20-й Май 1894 год. Както ще видите отъ тая таблица, г-не Прѣдсѣдателю, общиятъ приходъ на всичкитѣ бюджети отъ 1879 до 20-й Май т. г. вечерята е билъ лева 781,473.854·28 $\frac{1}{4}$ а общиятъ расходъ съ свѣрхсмѣтнитѣ

кредити лева 835,377.489·42 $\frac{3}{4}$
та се оказва единъ дефицитъ отъ лева 53,903.635·14 $\frac{1}{2}$ (Удивление.)

„Кои години сж се склучили съ излишѣци и кои съ дефицити, се види отъ слѣдующето извлечение изъ таблица № 4:

Година	Излишѣкъ	Дефицитъ
1878/79	2,665.863·59	
1880	5,430.586·48 $\frac{1}{4}$	
1881	857.765·36	
1882		2,038.159·77 $\frac{1}{2}$
1883	2,265.915·07	
1884		3,972.492·41 $\frac{1}{2}$
1885		12,487.915·64 $\frac{1}{2}$
1886	1,252.097·23 $\frac{1}{2}$	
1887	5,609.247·30 $\frac{3}{4}$	
1888		12,046.298·03 $\frac{1}{2}$
1889	297.871·79 $\frac{1}{2}$	
1890		502.445·37
1891	941.192·52	
1892		20,778.330·58
1893		14,283.109·98
1894		7,115.422·71
		Дефицитъ 53,903.635·14 $\frac{1}{2}$

Както се е често забѣлѣвало и както се види отъ таблицата № 4, до края на 1887 год. нашитѣ държавни расходи сж били покривани отъ приходитѣ ни. Дори и извънредни расходи, като разносикитѣ по войната съ Сърбия, отстъпванието капитала на Бъл. Н. Банка и постройката на по-голѣмата частъ отъ линията Царибродъ—София—Вакарелъ, сж били посрѣщани отъ редовнитѣ приходи. Дефицитътъ почва отъ 1888 год. и се дължи на свѣрхсмѣтни кредити, цѣлата израсходвана сума на които се въскачва на 126,315.472·39 $\frac{1}{2}$ ст. и които, отъ какъ сж погълнѣли излишѣцитѣ, сж причинили дефицита отъ 53,903.635·14 $\frac{1}{2}$ ст.

Какъ се е покрилъ тоя дефицитъ? Познато е, че освѣнъ бюджетнитѣ постѣпления, нашата държава е имала на расположението си още и слѣдующитѣ сумми:

1) наличность въ ковчежничествата на 1-й Мартъ 1879 година 14,784.059·42
2) постѣпления отъ заемитѣ, споредъ таблицата № 5 45,664.454·78
3) постѣпления извънбюджетни (отъ полупроцентний сборъ, гаранции на чиновници и пр., таблица № 6) 17,879.715·69 $\frac{1}{4}$
78,328.229·89 $\frac{1}{4}$

Срѣщу тая сума сж употрѣбени за покривание на дефицита 53,903.635·14 $\frac{1}{2}$
и се намира въ наличность на 20-й Май . 24,424.594·75
78,328.229·89 $\frac{1}{2}$

Тѣй щото дефицитътъ отъ 53,903.635·14 $\frac{1}{2}$
е билъ покрить:
отъ суммитѣ добити отъ заемитѣ 45,664.454·78
отъ постѣпленията по извънбюджетнитѣ съкровищни операции (полупроцентний сборъ и пр.) . . . 8,239.180·36 $\frac{1}{2}$
53,903.635·14 $\frac{1}{4}$

Остатъкът по сметката на извънбюджетните съкровищни постъпления (17,879.715·69—8,239.180·36½ ст.) 9,640.535·32½ увеличава първоначалната наличност от 14,784.059·42 на 24,424.594·75 ст. От тая последна наличност има израсходвани подъ расписки и противъ Закона за отчетността една сума от 9,718.862·40 ст., която прѣдлѣжи да се оформи и запише като бюджетенъ расходъ, за това и фигурира въ пасива на съкровищната сметка.

Срѣщу дефицита отъ 53,903.635 л. 14½ ст. бюджетитѣ ни сж оставили наистина, както става явно отъ таблица № 7, недобори и закъснѣли данѣци за една сума отъ 17,522.997 л. 75 ст., но голѣма частъ отъ тия недобори, особно отъ слѣтитѣ години, не ще могатъ да се събержатъ.

Таблица № 8, която служи за обяснение на постъпления и расходитѣ по заема отъ 1892 год., изложени въ общата сметка на заемитѣ (таблица № 5), ни дава възможность да направимъ точната сметка на всичкитѣ досегашни постъпления отъ двата заема.

Ето тая сметка:

Постъпления отъ заема на 1889 г.	
ефективъ	26,152.804·91
Постъпления отъ заема на 1892 г.	
ефективъ	63,149.350—
Лихви по текуща сметка на втория заемъ	500.000—
	89,802.154·91

Срѣщу тѣхъ сж израсходвани:

1) За специални цѣли:

а) исплащаніе имуществата на бившия Князь	1,000.000
б) исплащаніе втората серия отъ съкровищни бонове по желѣзниц. Руссе—Варна, за лихвитѣ и погашенията на заема отъ 1888 и 1889 години	9,248.450·20
в) постройка на линията Ямболъ — Бургазъ съ 110 кил. дължина	10,653.998·06
г) постройка на линията София — Перникъ съ 33 кил. дължина	4,755.770·06
д) разни изучавания по линиитѣ и портоветѣ	1,182.122·97
2) За покриваніе бюджетния дефицитъ	45,664.454·78
3) Оставени на текуща сметка съ 4% лихва у Лендербанкъ	17,297.358·86
	89,802.154·91

Законитѣ по тия два заема, и особено оня по заема на 1892 год., сж постановили, че само за специални цѣли е могло да бжде употребено тѣхното произведение. Слѣдо-

вателно, употребението на една голѣма частъ отъ него за други цѣли е незаконно.

Таблицата № 9 дава баланса на финансовата администрация по бюджетнитѣ и съкровищнитѣ операции, включително ония по заемитѣ, до 20-и Май 1894 год. Безъ да се повръщамъ на операциитѣ, за които говорихъ вече, за нужно считамъ да настоѣж върху огромнитѣ сумми, които неправилно и несъразмѣрно съ бюджетнитѣ доходи сж били погълнати отъ свърхсметнитѣ кредити. Както спомѣнахъ по-горѣ, тия кредити отъ 1879 год. до 20-и Май 1894 год. възлизатъ на 126,315.472 л. 39½ ст., отъ които 7,420.150 л. падатъ на бюджетитѣ 1879/84 год., 24,154.317 л. — на бюджетитѣ за 1885/86 год., а 94,741.005 л. 39 ст. на бюджетитѣ за 1887/94 год. Тия именно свърхсметни кредити за 126,315.472 л. 39½ ст. сж погълнати:

а) икономии по реализираніето въ бюджетитѣ сумми	26,244.286·52½
б) постъпления по сключени бюджети (недобори)	46,167.550·72½
в) постъпления отъ заемитѣ и процентния сборъ	53,903.635·14½
	126,315.472·39½

Свѣрхсметнитѣ кредити сж причината, особно прѣзъ последнитѣ години, да не може да се запази ни единъ бюджетъ въ своето равновѣсие и това е ставало, не че Законътъ за отчетността по бюджета неограждава строго равновѣсието на бюджетитѣ, но просто отъ незначитание и явно нарушение прѣдписанията на Закона въ това отношение.

Въ чл. 29-й отъ Закона за отчетността, ясно се казва слѣдующето: „свѣрхсметнитѣ кредити не може да надминуватъ прѣзъ цѣлата година за всички министерства опрѣдѣлената въ чл. 126-й отъ Конституцията сума 300.000 лева (а сега слѣдъ измѣнението му 1,000.000 лева)“. Тоя членъ отъ Закона за отчетността е основанъ на чл. 126-й отъ Конституцията, дѣто тоже е казано, че суммата не може да надмине 300.000 лева, а сега 1,000.000 лева.

Чл. 126-й отъ Конституцията е въ отдѣла за държавнитѣ заеми; съ него се разрѣшава да може да се дава отъ паритѣ на хазната на счетъ на текущъ бюджетъ известна сума, като единъ видъ заемъ на правителството за посрѣщаніе неотложни и непрѣдвидени въ бюджета расходи.

Въ членове 30—39 отъ Закона за отчетността е опрѣдѣленъ начинътъ, по който тоя кредитъ се разрѣшава и узаконява. Тукъ важността състои въ това, че никакви сумми отъ тоя свѣрхсметенъ кредитъ не могатъ да бждатъ разрѣшени прѣди да се земе съгласното мнѣние на Фин. Министръ, който (чл. 30) „слѣдъ като провѣри приведенитѣ за подкрѣпление мотиви, уведомява надлѣжния министръ, да ли има достатъчно срѣдства, за да се удовлетвори разноската.“

Така, съ горѣприведенитѣ членове отъ Закона за отчетността се опрѣдѣля, щото свѣрхсметнитѣ кредити за сметка на единъ бюджетъ да не надминатъ 1,000.000 л., като при това се иматъ прѣдъ видъ и срѣдствата, отъ които разноската ще се посрѣщне. Това е строго ограждение

равновѣсието на бюджета и прѣдписанието на тѣзи членове почти напълно е съблюдувано до 1886 год. Отъ тогава насамъ свѣрхсмѣтнитѣ кредити, отнасяни за смѣтка на всѣки единъ бюджетъ, сж достигали на крупни цифри, обрѣмѣнили сж бюджетитѣ и сж причинили тѣхния дефицитъ, като сж погълнѣли всичкитѣ резервни фондове, всички икономии по бюджети, всичкитѣ постѣпления отъ недоборитѣ и цѣлитѣ остатѣци отъ двата заема. При такова нарушение на Закона за отчетността, не остава мѣсто да се говори за гласуване бюджетъ и за поддържанieto на неговото равновѣсие.

Освѣнъ свѣрхсмѣтнитѣ кредити, за които се каза до тукъ, има други видъ свѣрхсмѣтни кредити, за които е споменѣно въ чл. чл. 124 и 125-й отъ Конституцията. И тѣ се разрѣшаватъ за покриване извънредни държавни разности, но не на смѣтка на бюджета, а отъ заеми или отъ други приходи. Размѣрътъ на подобни кредити е опрѣдѣленъ — кога не засѣдава Нар. Събрание — на 3,000.000 лева. Значението на тия кредити, както и постановленията на чл. чл. 124 и 125-й отъ Конституцията твърдѣ ясно сж разбирали до 1887 год., когато за първъ пътъ у насъ се е появила потребѣба отъ по-значителни свѣрхсмѣтни кредити за извънредни държ. расходи. До тогава въ самото Нар. Събрание още при разрѣшаване на кредита сж разисквани и опрѣдѣлявани источницитѣ, отъ които расходътъ по свѣрхсмѣтнитѣ кредити е щѣлъ да бѣде посрѣщанъ. Законитѣ отъ 11-й Юлий 1886 г., утвърденъ съ Указъ № 104; отъ 6-й Септемврий с. г., утвърденъ съ Указъ № 138; отъ 17-й Декемврий 1887 г., утвърденъ съ Указъ № 262, и отъ 18-й Декемврий 1888 г., утвърденъ съ Указъ № 288, сж явни доказателства за това.

Таблица № 10 прѣдставлява положението на държавнитѣ дългове, които на 20-й Май т. г. сж възлизали на рубли . . . 5,018.250·43 и на лева . . . 146,485.374·87

Първата сума показва окупационния ни дългъ. Отъ него има просрочени до 31-й Декемврий 1893 год. седемъ рати прѣдставляющи 2,800.000 рубли, или 7,700.000 лева. Остатѣкътъ, а именно 3,218.250 рубли 43 коп., оставатъ да се исплащатъ споредъ специалния за тоя заемъ договоръ.

Другата сума се распрѣдѣля така:

а) заемътъ 6% за откупуване ли- пнията Руссе—Варна	43,791.500·—
б) ипотекарниятъ 6% заемъ на Län- derbank 89 година	28,480.000·—
в) ипотекарниятъ 6% заемъ на Län- derbank 92 година	73,356.000·—
г) дългътъ на бившата Источна Руме- лия къмъ Високата Порта 1885 година	857.874·87
	<u>146,485.374·87</u>

Таблица № 11 излага актива и пасива на държавното съкровище на 20-й Май т. г., като се взиматъ прѣдъ видъ отъ една страна недоборитѣ, прѣдполагаемитѣ постѣпления по бюджета на 1894 год., наличността, депозитътъ у Länderbank и бжджитѣ постѣпления отъ заема

склученъ съ нея, а отъ друга, всичкитѣ задължения на правителството по оборотнитѣ операции, по закжснели исплащания, по расходния бюджетъ и по постройкитѣ на линиитѣ и пристанищата. По тоя начинъ активътъ се установява както слѣдва:

Наличностъ въ държавнитѣ ковчез- ничества на 20-й Май т. г.	24,424.594·95
Недобори и закжснели данѣци	17,522.997·85
Отъ вжтрѣшни заеми	379.911·17
„ братия Симеонови по смѣтка	20.941·27
Очакватъ се постѣпления по бюджета	76,643.813·79
Депозирани въ Лендербанкъ сумми отъ заеми и остатѣци у нея по смѣтки	17,298.440·04
Ефектива на неупражнени още 3 опции отъ заема за 1894 год.	61,632.500·—
	<u>198,553.199·07</u>

А пасивътъ тѣй:

На текущи смѣтки по врѣменнитѣ и оборотни операции: $\frac{1}{2}\%$ сборъ	8,571.741·19
Отъ сумми на хра- нение и др.	<u>9,307.974·50$\frac{1}{4}$</u>
Неисплатени платежни заповѣди по бюджета за 1893 год.	2,096.872·19
Неисплатени платежни заповѣди по бюджета за 1894 год.	12,684.265·62
Расходи по бюджета за 1894 год., които има да се произведжтъ до края на упражнението	60,000.000·—
Расходвани подъ расписки сумми, подлѣжащи на оформюване	17,451.112·40
Закжснѣли 7 рати отъ окупац. дългъ	7,700.000·—
Закжснѣли платки за желѣзницата Вакарелъ-Бѣлово, за акции на Българ- ското параходно дружество и расходи по котиране заема	614.681·23
	<u>110,726.647·13</u>

Оставатъ за постройка на желѣзни- цата София-Романъ	87,824.551·43 $\frac{3}{4}$
За постройка порта Бургазъ	
„ „ желѣзницата Романъ- Каспичанъ	
За постройка желѣзницата Пер- никъ-Кюстендилъ или Перникъ-Дупница	
За постройка порта Варна	
	<u>198,553.199·07</u>

Такова е положението на съкровището ни, ако се прѣдположи, че всичкитѣ недобори и прѣдвидени доходи за 1894 год. постѣпжтъ и ако разнитѣ расходи — особно по постройкитѣ на линиитѣ и портоветѣ — не надминжтъ цифритѣ, вписани въ пасива. За жалость, отъ сега още може да се прѣдвиди, че значителна частъ отъ недоборитѣ нѣма да постѣпж и че за довършване постройкитѣ ще трѣбватъ по-голѣми сумми. За това, ако искаме да свѣршимъ линиитѣ и портоветѣ безъ новъ заемъ, необходимо

е, да земемъ сериозни мѣрки още отъ сега. Ето по-главнитѣ отъ тия мѣрки:

1) за смѣтка на бюджета за текущата година има разрѣшени свѣрхъ баланса му свѣрхсмѣтни кредити за 9,523.714 лева 82 ст., безъ да сж опрѣдѣлени особни доходи, отъ които да се покрижтъ. Отъ тия кредити има издадени до 20-й Май т. г. платежни заповѣди на сума 2,231.434 л. 31 ст., отъ които за 1,587.689 л. 77 ст. вече сж исплатени. Да се спре, до колкото е възможно произвежданието расходи по тия кредити, исцѣло или отчасти;

2) нови свѣрхсмѣтни кредити да не се допущатъ отъ Нар. Събрание;

3) допълнителни кредити по сключени бюджети, каквито се прѣдвиждатъ въ чл. 95-й отъ Закона за отчетността, да се не разрѣшаватъ, ако сключениятъ бюджетъ, който е оставилъ расхода, е сключенъ съ дефицитъ по-голямъ отъ останалитѣ по сжия бюджетъ недобори;

4) при произвежданието на вещественнитѣ расходи да се прави строга икономия;

5) за непрѣвидени по бюджета расходи абсолютно да се запрѣти отпущанието сумми подъ расписка;

6) да се не допуца прѣвишение на кредити чрѣзъ задължения за сумми по-голыми отъ разрѣшения кредитъ, съ цѣль, че ще се искатъ свѣрхсмѣтни кредити;

7) постѣпленията отъ заема да се изживяватъ само за тѣхното прѣдназначеніе;

8) приходитѣ отъ $1\frac{1}{2}\%$ сборъ, както и ония на хранение, принадлежаци на трети лица, да не се употрѣбаватъ за бюджетни расходи;

9) расходитѣ за погашение и лихви по заемитѣ да се прѣдвиждатъ годишно въ текущия бюджетъ, та да се не исплащатъ нито чрѣзъ свѣрхсмѣтни кредити, нито отъ постѣплението отъ заемитѣ, както е бивало до сега;

10) исплащанията за постройкитѣ да ставатъ на основание редовни смѣтки и ситуации за извършенитѣ работи и чрѣзъ платежни заповѣди, а не чрѣзъ расписки въ авансъ, както се извършихъ почти всичкитѣ исплащания за постройката на линията София—Перникъ.

11) прѣводитѣ за исплащаніе на държавнитѣ дългове за иностранство, да ставатъ чрѣзъ Българската Нар. Банка по установени условия;

12) при съставянieto на приходния бюджетъ, за напрѣдъ, да се обърне по-сериозно внимание, та да се не вписватъ фиктивни приходи, които никога нѣма да постѣпжтъ въ показания размѣръ, както, напримѣръ, приходътъ въ таягодишния бюджетъ отъ бандеролитѣ, който едва ли ще постѣпи 9 вмѣсто 12 милиона. За да се добиватъ по възможности по-точни исчисления на бюджетнитѣ приходи необходимо е, щото таблицитѣ за приходния бюджетъ да бждатъ съставени точно споредъ прѣдписанията на чл. 20-й отъ Закона за отчетността;

13) за да можтъ постѣпленията отъ прямитѣ данѣци да се събиратъ и внасятъ редовно и наврѣменно въ държавнитѣ ковчежничества, необходимо е, щото окладитѣ да се врѣчватъ на бирницитѣ още въ самото начало на финансовата година. До сега окладитѣ за тек. 1894 год. въ ни единъ окръгъ

не сж опрѣдѣлени за всички прями данѣци, макаръ вече и да истече първото шестмѣсечіе отъ годината. Това твърдѣ много прѣпятствува за редовното и наврѣменно постѣпление на приходитѣ;

14) да се прѣдложжтъ на Нар. Събрание нѣкои не-обходими реформи въ нашата данѣчна система, като се увеличжтъ данѣцитѣ, които се плащатъ отъ по-заможнитѣ ни класи, а се намалжтъ даждията, които се мжно събиратъ или спжватъ развитіето на земледѣлието и търговията ни. Тая ще бжде задачата на данѣчната комисия, която скоро ще свикамъ и постановленията на която ще имамъ честь да Ви подложж;

15) да се настои за увеличението на вноситѣ мита, та по тоя начинъ да се навакса загубата, която държавата ни е прѣтърпѣла съ измѣнение на специфичнитѣ тарифи въ тарифи *ad valorem*.

Тия сж, Г-не Прѣдсѣдателю, мѣрките, които по мое мнѣніе е необходимо да се вземжтъ. Но тѣ не ще бждатъ достатѣчни за поправаніе финанситѣ ни, ако при тѣхъ не се прибави едно значително намаление на расходитѣ ни. Една комисия, назначена отъ мои прѣдшественникъ минжлата година, бѣше постановила, че тия расходи можтъ да се намалжтъ съ единъ значителенъ процентъ. Една нова комисия, състояща отъ прѣдставители на всичкитѣ министерства, трѣбва отъ сега още да се произнесе върху постановленията на ланската комисия и да рѣши, като какви икономии можтъ да станжтъ въ расходния бюджетъ безъ ущѣрбъ на правилното функциониране на нашия държавенъ организмъ. Необходимо сж голѣми икономии, ако искаме да избѣгнемъ за въ бждѣще спаснитѣ дефицити и по тоя начинъ да прѣдпазимъ финанситѣ ни отъ едно непоправимо разстройство, а земледѣлието, търговията и индустрията ни отъ единъ неизбѣженъ упадѣкъ.“

Г-да народни прѣдставители! Съ тия прѣдложения азъ свършвамъ докладътъ, който на 2-й Юлій т. г. прѣдставихъ на г-на Прѣдсѣдателя на Министерския Съвѣтъ. Тия мои прѣдложения се одобрихъ всецѣло отъ почитаемия Министерски Съвѣтъ, и на основание на това постановление на Министерския Съвѣтъ, правителството е съставило бюджетопроекта, който ви се прѣдлага.

Азъ най-напрѣдъ ще ви занимаж, г-да прѣдставители, съ расходната частъ на тоя бюджетопроектъ. Отъ доклада, който имахъ честта да ви прочетж, вие сте видѣли, че ако въ досегашната финансова политика е имало нѣщо зло, нѣщо пагубно, то това сж били именно свѣрхсмѣтнитѣ кредити. Тия свѣрхсмѣтни кредити, както виждате, г-да прѣдставители, погълнахъ не само излишѣцитѣ на самитѣ бюджети, но погълнахъ и една значителна частъ отъ заемитѣ, които бѣхъ сключени за съвършенно други цѣли. Самото оправданіе на тия свѣрхсмѣтни кредити бѣше това, че въ течението на бюджетнитѣ години, сж се появявали нужди, които непрѣмѣнно правителството е било длѣжно да покрие. За да избѣгнемъ такива нужди въ бждѣще, за да ги избѣгнемъ за идущата година, ние се постарахме да направимъ такъвъ бюджетъ, който, ако е възможно — никога не може да се каже това абсолютно — да се прѣдвиджтъ

всички нужни расходи за тая финансова година, за да не става нужно изискването на свърхсметни кредити. Съ тая целъ се назначи и комисия за съкращение на расходитъ, като ѝ се даде за задача, отъ една страна да гледа дѣйствително да направи всички ония съкращения, които е възможно да се направятъ, и отъ друга страна да съкрати бюджета тъй, щото въ течението на годината, правителството, което изпълнява тоя бюджетъ, да се не намѣри въ неприятната нужда да прѣдлага отпущанието на свърхсметни кредити. Като имаше тая двойна задача, комисията, г-да прѣдставители, състави единъ бюджетъ, който дѣйствително, азъ самъ признавамъ, не прѣдставлява такива икономии, каквито бихъ желалъ, но който прѣдставлява всичко, което бѣ възможно да се направи, защото комисията изпълни много съвѣстно своята длъжностъ. Тя съкрати само такива расходи, които дѣйствително можехъ да се съкратятъ; а тамъ гдѣто видѣ, че е невъзможно да се съкрати нѣщо, защото въ течението на годината може да се появятъ пакъ нужди, за да се не прибѣгне къмъ отпущанието на свърхсметни кредити, тя прѣдпочете да не прави съкращения, отъ колкото да излага бюджета на такива увеличения съ свърхсметни кредити, съ каквито видѣхме прѣтрупани минхлитъ бюджети.

Комисията за съкращение на расходитъ имаше единъ принципаленъ въпросъ да разрѣшава. Тоя въпросъ бѣше заплатитъ на чиновницитъ. Комисията рѣши да не намалява тия заплати; защото имаше прѣдъ видъ първо, че по-добрѣ е да се намали числото на чиновницитъ, а не и заплатитъ имъ; и второ, защото знаеше постановленията на данъчната комисия, споредъ които постановления трѣбваше да се увеличатъ нѣкои отъ тия данъци, които най-много падатъ върху чиновническата класа. Прѣдъ видъ на тия двѣ съображения, комисията намали, до колкото е възможно персонала, а заплатитъ остави непожтхити. И ви моля, г-да прѣдставители, при обсъжданieto на тоя въпросъ, да земете въ сериозно съображение тия мотиви на комисията по икономитъ и да се съгласите съ неѣ, че по-добрѣ единъ чиновникъ да се заплаща по-добрѣ, и да работи повече, отколкото да се плаща по-малко и да не работи, колкото трѣбва.

Бюджетитъ, както сж прѣдъ васъ, г-да, прѣдставляватъ пакъ значителна икономия отъ ланшнитъ бюджети. Азъ ще прочетж суммитъ, които се прѣдлагатъ сега за разнитъ министерства, ще ги сравнѣ съ суммитъ на таягодишния бюджетъ и ще видите, че дѣйствително има една икономия. За Върховното правителство гласувано за 1894 година 1,766.800 л., а прѣдложено за идущата 1895 г. 1,760.800; държавни дългове за 1894 год. 17,336.651, а за 1895 год. 19,461.642; за Сметната Палата за 1894 год. 270.397 а за 1895 год. 268.296; Министерството на Вжтр. Дѣла за 1894 год. 9,351.268, а за 1895 год. 7,567.944; Министерството на Външн. Дѣла за 1894 год. 3,403.292, а, за 1895 год. 3,030.896; Министерството на Народното Просвѣщение за 1894 год. 8,923.743, а за 1895 г. 8,534.594; Министерството на Финанситъ за 1894 год. 17,024.956, а за 1895 год. 5,225.615 слѣдъ като се спаднжтъ 200.000

лева за покупка на соль; Министерството на Правосѣдието за 1894 год. 4,763.347, а за 1895 год. 4,315.586; Военното Министерство за 1894 год. 22,412.787, а за 1895 г. 22,475.120; Министерството на Общ. Сгради за 1894 год. 12,902.383, а за 1895 год. 11,006.874; Министерството на Търговията и Земледѣлието за 1894 год. 4,215.358, а за 1895 год. 3,712.349; всичко расходъ за 1894 год. 102,270.982, а за идущата 1895 год. 87,259.716 лева.

Главната икономия или съкращение, както сте видѣли въ бюджетопроекта, се състои въ расхода за монетитъ. Въ таягодишния бюджетъ се прѣдвждатъ 10,000.000 лева, цѣната на монетитъ, отсичанието на които се рѣши лани въ Нар. Събрание. Слѣдъ като извадимъ тая сума отъ 10,000.000 ние намираме чисто съкращение отъ около 5,000.000 лева. Тѣ щѣхъ да бжджтъ отъ около 8,000.000 л., ако не бѣхме принудени да прѣдвидимъ двѣ задължителни увеличения. Тия двѣ задължителни увеличения сж първо, суммата отъ 20,135.000 лева, за лихви и погашение на новата опция, която въ началото на тая година Лендер-банкъ ни даде и за аджио на паритъ, които ще броимъ въ злато. Лихвитъ и погашението на тая нова опция и аджиото не сж били прѣдвидени въ бюджета за текущата година и трѣбваше да се прѣдвиджтъ въ бюджета за идущата година; слѣдователно, отъ тамъ има обязательно увеличение на бюджета отъ 20,135.000 лева. Второто обязательно увеличение, което тъй сжщо намали съкращението направено отъ комисията, е увеличението расхода за поддържане народнитъ училища. Споредъ закона за народното образование, трѣбваше да се прѣдвиди една сума отъ 900.000 л., само за народнитъ училища, повече отъ колкото тая година. Тая година бѣхж отпуснжти 3,600.000 лева, а за идущата година по настояванието на Министерството на Народното Просвѣщение, трѣбваше да се отпуснжтъ още 900.000 лева, защото се указа, че лани гдѣто нѣмаше учители, сега се набавихж, че на много отъ учителитъ заплатата трѣбваше да се увеличи, споредъ Законътъ за Народното Просвѣщение, а нѣкждѣ и съставътъ да се угодѣми. Това е второто обязательно увеличение. Безъ тия обязательни увеличения съкращенията щѣхъ да бжджтъ около 8,000.000 лева, слѣдователно, икономията, която правителството е направило въ бюджета за идущата година, се въскачва на около 8,000.000 лева. Мнозина могатъ да забѣлѣжжтъ, че тия икономии можехж да бжджтъ по-голѣми. Писа се дори въ нѣкои вѣстници, че ако бѣхъ добръ финансистъ трѣбваше да прѣдставѣ единъ расходенъ бюджетъ, не отъ 80,000.000 л., а 55—60,000.000 лева.

Господа народни прѣдставители! Достатъчно е да хвърли човѣкъ единъ бѣглъ погледъ върху бюджетитъ, вотирани отъ прѣдишнитъ събрания, за да види, че е замисляла безвъзвратно епохата, въ която ние можехме да склѣчимъ нашия бюджетъ съ сума отъ 50 или 60 милиона лева.

Азъ, г-да прѣдставители, имажъ честъ първъ да прокарамъ прѣзъ едно Нар. Събрание бюджета на съединена България за 1887 година и тогава тоя бюджетъ бѣше отъ 47½ милиона лева; но тая година дохождамъ и казвамъ, че мжчно може, за да не кажж, че е невъзможно, да

се намали отъ тая сума, която предлагамъ. Отъ тогава насамъ имаме да плащаме единъ новъ расходъ отъ 19,000.000 л. само за лихви и погашение на заемитъ, направени въ по-слѣдното шестилѣтие, лихви и погашение, които ние сме длъжни и рѣшени да плащаме. Като притурите тия 19,000.000 на 47,500.000 лева, ще намѣрите изведнѣжъ цифрата 66,500.000 лева. Но не сж само тѣ. Отъ тогава насамъ има единъ бюджетъ за експлоатирание желѣзнопѣтнихъ линии, които въ 1886 лѣто нѣмахме.

За експлоатиранието на тия линии е нуженъ единъ новъ расходъ най-малко отъ 4½ до 5 милиона лева, който тѣй сжщо трѣбва да се прибави и ето ставжтъ 71,500.000 л. По Закона за народното просвѣщение, държавнитъ расходи се увеличаватъ съ 5—6,000.000 л. и ето ви една цифра отъ 77,000.000 лева. Но има и други закони, които увеличихъ расходитъ. Имаме двѣ нови министерства, новата организация на войската, имаме и офицери, които отъ година на година се допълняватъ, повишаватъ се по чиновѣтъ и заплатитъ имъ трѣбва да се увеличаватъ споредъ тия чиновѣ. Имаме най-послѣ и естественното развитие на държавния организмъ.

Ако направимъ, слѣдователно, смѣтка, ще видите, че трѣбва да се простимъ съ идеята да имаме бюджетъ отъ 60—70,000.000 лева.

Бюджетопроектътъ за 1895 се въскачва, както имамъ честь да кажъ, на 87,259.000 лева.

Намъ прѣдстоеше, г-да, трудната задача да изнамѣримъ срѣдствата, съ които да покриемъ тия расходи, и ние трѣбваше сериозно да се занимаемъ съ тая задача, защото при това лошо финансово положение, което намѣрихме, ние намѣрихме и едно не по-добро икономическо положение. Ние намѣрихме главната производителностъ въ нашата страна, именно земледѣлието, въ борба съ голѣми трудности за продажбата на своитъ произведения. Вие знаете, г-да народни прѣдставители, колко долъ сж паднали отъ нѣколко врѣме насамъ цѣнитъ на хранитъ, на тия храни, които сж главното производство на нашето население. Ние не можахме да останемъ хладнокрѣвни къмъ тия долни цѣни, къмъ това лошо положение на нашия земледѣлецъ. Ние трѣбваше да направимъ нѣщо, за да му дойдемъ на помощъ, ако не другоаче — защото не бѣ въ нашитъ рѣцѣ да покачимъ цѣнитъ — то поне като се улегчи данѣчния му товаръ. Съ тая цѣль, по прѣдложението, което прочетохъ въ доклада, и което бѣ утвѣржено отъ Министерския Сѣвътъ, назначи се една коммисия, която всестранно да изучи въпроса за облекчението на земледѣлческото население и за по-равномѣрното разпрѣдѣление на данѣчния товаръ. Тая данѣчна коммисия дълго и сериозно се занимава съ своята задача и нейнитъ заключения ще ги видите вилотени, съ малки нѣкои измѣнения, направени отъ Министерския Сѣвътъ, въ петъ законопроекта, които имамъ честта да ви прѣдставжъ, а именно: 1) законопроектъ за акциза на мѣстната и чужда соль; 2) законопроектъ за акцизитъ въобще; 3) законопроектъ за поземелния налогъ; 4) законопроектъ за данѣка върху сградитъ; и 5) законопроектъ за данѣка върху занятията.

Първата ни грижа бѣше като какъ и въ какъвъ размѣръ да облекчимъ нашето земледѣлческо население. Данѣчната коммисия се произнесе да се намали поземелния данѣкъ съ 30%. При тоя десетѣкъ, тѣй намаленъ, тя рѣши да се прибави: емлякътъ, абонаментътъ върху лозята и десетѣкътъ върху горитъ и по тоя начинъ да се получи една сума, която да се разпрѣдѣли отъ Финансовото Министерство между околии най-напрѣдъ, и послѣ въ околнитъ, отъ нарочно съставени коммисии — между разнитъ общини. По тоя начинъ, данѣчната коммисия и правителството мислжтъ, че не само ще се облекчи съ 30% поземелния данѣкъ на земледѣльца, но ще се постигне и едно по-равномѣрно разпрѣдѣление; защото не сте да не знаете, че има общини, които и сега още сж по-тежко натоварени, отъ колкото други. Подробноститъ на това разпрѣдѣление се излагатъ въ законопроекта, който е внесенъ и който ще имате възможностъ да обсждите и разрѣшите, както намѣрите за по-добрѣ. Съ това намаление 30% приходитъ се намалихъ съ 6,000.000. Задачата слѣдователно на коммисията още повече се умжчи, защото трѣбваше да намѣри и источники не само за тия 6,000.000 л., но и за другитъ 4—5,000.000 лева, които останахъ дефицитъ отъ таягодишния бюджетъ. Коммисията намѣри, че най-добриятъ начинъ за покриване на тоя дефицитъ бѣше именно, да наложи акцизъ на нѣкои прѣдмети, които не сж отъ първа необходимостъ. Коммисията, а заедно съ неж и правителството, мислжтъ, че по тоя начинъ, това именно многожелано по-равномѣрно разпрѣдѣление на данѣчния товаръ се постига, защото у насъ земледѣлческото население много малко употреблява тия прѣдмети, които ще се натоваржтъ съ повече акцизъ. Коммисията обаче не се ограничи само съ това налагане, съ косвенното налагане на по-заможната класа; тя се занима и съ въпроса за данѣка върху занятията и върху сградитъ и взема рѣшения, които се одобрихъ отъ правителството и които сж прокарани въ двата законопроекта, внесени вече въ Събранието. Въ тия проекти ние сме се постарали, до колкото е било възможно, да не натоваримъ по-бѣдната класа и отъ не земледѣлцитъ, а да увеличимъ данѣка върху занятията на по-заможнитъ. Подъ данѣкъ върху занятията, азъ разбирамъ тѣй нарѣчения сега патентъ, който се плаща наистина отъ всички, но не въ такъвъ размѣръ, както би трѣбвало да се плаща отъ по-заможнитъ.

Слѣдъ всичкитъ тия рѣшения, които се одобрихъ отъ Министерския Сѣвътъ, се състави приходния бюджетъ, който имамъ честь да прѣдставжъ тукъ на Нар. Събрание и споредъ който нашитъ приходи за идущата година, сравнени съ приходитъ на текущата година, се установихъ, както слѣдва:

	За 1894 год.	За 1895 год.
Прѣки данѣци	41,942.250	36,101.100
Косвенни данѣци	22,362.000	32,432.000
Берии	3,906.500	4,308.000
Глоби	720.500	546.750

Доходи отъ съобщения	7,549.000	7,293.400
„ „ държавни имоти и капитали	5,757.800	4,613.375
Случайни	18,839.500	2,234,800
	<u>101,077.550</u>	<u>87,529.425</u>

Въ 18,839.500 влизатъ 15,000.000 отъ насичанието на монети.

Г-да народни прѣдставители! Отъ всичко казано вие виждате, кои сѣ главнитѣ начала на правителството, относително финансовата политика на държавата. Първо, строго почитание финансовитѣ ни закони; второ, съблюденіе на всички задължения, земени отъ минжлитѣ правителства, въ отношение на дълговетѣ ни; трето, единъ расходенъ бюджетъ, намаленъ по възможностъ, но правилно съставенъ, тъй щото да не дава възможностъ, до колкото се може — защото това не е нѣщо, което може да се прѣдвиди — да не дава възможностъ, казвамъ, за свѣрхсметни кредити; и четвърто и послѣдно, единъ приходенъ бюджетъ, който да не товари само земледѣлцитѣ, да не товари по-слабитѣ отъ насъ, но и ония, които могатъ да даждъ нѣщо повече за държавата. Правителството, г-да прѣдставители, съ тоя приходенъ бюджетъ е поискало, да направи до колкото се може тъй, щото да не бѣде майка къмъ едни, мащеха къмъ други. То се е ръководило отъ принципа, че всички български граждани трѣбва да плащатъ споредъ способността си, до колкото може да се опрѣдѣли тя. Ние се постаряхме, съ облегчение 30% на поземелния налогъ или десетъка, да направимъ това, което е за сега възможно, за да дойдемъ на помощъ на нашитѣ земледѣлци. И азъ се надѣвамъ, г-да, че въ тая наша задача, вие ще ни помогнете, за да направимъ отъ тая наша България една страна на защита къмъ по-слабитѣ, на справедливостъ къмъ по-силнитѣ, на равенство къмъ всички. (Шумни и продължителни ръкоплѣскания).

✓ **Тр. Китанчевъ:** Г-да прѣдставители! Изслушахме доклада на г-на Министра на Финанситѣ и прѣдъ видъ на това, че врѣмето е доста напрѣднжло, прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието и общитѣ дебати по бюджета, да останѣтъ за слѣдующето засѣдание; а пъкъ сжщеврѣменно, до онова врѣме, мислѣж, можемъ да бждемъ увѣрени, че приходниятъ бюджетъ ще бжде раздаденъ, за да можемъ и него да изучимъ. Сжщото така бихъ молилъ г-на Министра на Финанситѣ, щото рапортътъ, който той чете и който е билъ даденъ до Министерския Съвѣтъ, да се напечата и раздаде на г-да прѣдставителитѣ. (Гласове: Съгласни!) Зарадъ туй, правѣж прѣдложение да се вдигне сега засѣданието и да се отложи разискванието на бюджета за слѣдующето засѣдание. (Гласове: Да се продължава засѣданието!)

Ник. Габровски: Сжщото прѣдложение, което направи г-нъ Китанчевъ, щѣхъ да направѣж и азъ. Слѣдъ дългата и много интересна рѣчь на г-на Министра на Финанситѣ, която даде много материялъ за обсъждане, необходимо е да станѣтъ общи дебати и то такива дебати, които ставатъ на всѣкъдѣ, въ всички конституционни страни.

Наистина отъ осемъ години насамъ у насъ почти не сѣ ставали общи дебати по бюджета, защото, може би, не сѣ считали за нужно да ставатъ такива; но азъ не вѣрвамъ, че и сега, тъй нарѣчената интелигентна Камара, която се гордѣе съ нѣкакъвъ либерализмъ, ще се съгласи да прѣмине бюджета безъ общи дебати. Необходимо е да се обсъжди финансовата политика на правителството и да се разгледа по принципъ бюджета на страната, та да можентъ всички, които сме се явили тукъ, да защитимъ интереситѣ на населението и да искажемъ какво мислимъ и по какъвъ начинъ може да се подобри нещастното положение, което съ цифри положителни ни прѣдстави г-нъ Министрътъ на Финанситѣ. Мислѣж, че Нар. Събрание ще се съгласи съ това мое мнѣние.

Прѣди да свѣршѣж, ще кажъ, че поддържамъ прѣдложението да се напечата доклада на г-на Министра на Финанситѣ, който е отъ голѣмъ интересъ за всички ни.

Петръ Папанчевъ: Нѣма какво да прибавѣж, г-да, къмъ онова, което казахъ г-да прѣдговорившитѣ, защото тѣ исказахъ и моето желание. Докладътъ на г-на Министра на Финанситѣ бѣше само цифри, които мжчно се запомняватъ, или пъкъ ако схванахъме сега нѣкои, то е възможно да ги забравимъ до утрѣ. Затова, азъ сподѣлямъ желанието на прѣдговорившитѣ, понеже то е и моето желание.

Колкото пъкъ до въпроса за напечатванието на доклада, азъ тоже съмъ съгласенъ и бихъ желалъ даже да стане това колкото е възможно по-скоро, напримѣръ до утрѣ вечеръ или най-късно до Понедѣльникъ. Но заедно съ това, азъ бихъ желалъ да се напечата и рѣчьта на г-на Министра на Финанситѣ, и това напечатване да стане по-скоро; защото ако чакаме протоколитѣ, то ще стане слѣдъ 15 или 18 дена. Молѣж прочее и това мое мнѣние да се приеме.

Д-ръ Дим. Вачевъ: Мнѣнието на г. г. Китанчева и Габровски, да се напечата доклада на г-на Министра на Финанситѣ, щѣхъ да искахъ и азъ и го поддържамъ. Независимо отъ туй, вие чухте отъ доклада, какво се каза за вървежа на нашитѣ заеми. Корреспонденцията и вървежътъ по тия заеми, безъ съмнѣние, ще се намиратъ въ Зелената книга. Азъ бѣхъ повдигналъ по-рано въпросъ и молихъ почитаемото правителство да се постараетъ и внесе Зелената книга, за да видимъ корреспонденцията по заема, а сжщеврѣменно и оная по нашата политика. Затова, като поддържамъ мнѣнието на г. г. Китанчева и Габровски, искахъмъ още единъ пътъ желание, щото да ни се даде Зелената книга, за да видимъ и да се ориентираме какво се е вършило отъ 7-8 години на самъ и защо бюджетътъ отъ 47,000.000 лева да се качи сега на 87,000.000. (Единъ гласъ: Каза се отдевъ!) Макаръ че чухме това отъ обясненията на г-на Министра на Финанситѣ, обаче ние всички се интересуваме да видимъ: по кои условия е сключенъ тоя заемъ и каква е корреспонденцията по него. Зарадъ това, струва ми се, че моето желание отговаря на вашето, и вѣрвамъ, че ще се съгласите заедно съ мене да помолимъ почитаемото правителство да внесе и да ни се раздаде Зелената книга.

Освѣтъ това, азъ съмъ на мнѣние, щото да не се пристѣпва, още днесъ, къмъ докладването на бюджета; по-неже до колкото ми е извѣстно, бюджетарната коммисия е разгледала само два бюджета — по държавнитѣ дългове и по върховното правителство — а приходниятъ бюджетъ не е постѣпилъ още въ коммисията. И азъ не знамъ какъ тя ще може да пристѣпни да докладва бюджета, когато нѣма на рѣцѣтъ си приходния бюджетъ, за да може да си състави понятие, като какви расходи трѣбва да се прѣдвиджтъ за прѣзъ 1895 година. Ето защо, азъ съмъ на мнѣние, че по-напрѣдъ трѣбва да се раздаде приходния бюджетъ и да се прати на бюджетарната коммисия, и до гдѣто тя не го обсъди и изучи добрѣ, да не се пристѣпва къмъ докладване на расходния бюджетъ. Това е моето мнѣние по въпроса за докладването на бюджета.

Мих. Ив. Маджаровъ: Станахъ нѣкои и казахъ една истина, че досегашнитѣ камари, като имъ оставали само три дни отъ сесията, тогава сж почвали разискванията по бюджета и сж го свършвали въ три нощи. Азъ се надѣмъ, че настоящата Камара нѣма да направи това. За това, азъ, като докладчикъ на бюджетарната коммисия, бихъ молилъ, да се почне разискването на бюджета, защото ставатъ вече три дни какъ е турнѣтъ на дневния редъ доклада отъ бюджетарната коммисия и се отлага неумѣстно. Ако чакаме да се разгледа първо приходния бюджетъ, който не е постѣпилъ още и въ бюджетарната коммисия, ще дойдемъ до края на сесията и не ще можемъ да свършимъ нищо. Азъ не желямъ да остане текущиятъ бюджетъ въ сила и за прѣзъ идущата година; а нѣкъ вие, ако желяете това, отлагайте го отъ днесъ за утрѣ и отъ утрѣ за други день. Азъ ви моля, г-да прѣдставители, ако вие сте наистина доброжелатели на народа, ако мислите да направимъ добро на страната, недѣйте отлага разглеждането на бюджета. Не трѣбва да забравиме, че ние, всичкитѣ депутати, сме ангажирани прѣдъ народа, за да направимъ финансови реформи, и че имаме 3—4 закони, които сж свързани съ бюджета, и ние не ще можемъ да ги разгледаме, ако правимъ така.

Зарадъ туй, азъ ще помоля почитаемитѣ ми събратия, да не отлагаме разискването на бюджета, а да почнемъ и да вървимъ по-нататѣкъ; защото ако го отлагаме така, и като има много цифри, не ще можемъ да го свършимъ не само въ 3 недѣли, ами и въ 3 мѣсеци. Прѣдлагамъ прочее, да се слѣдва дневния редъ, като се пристѣпни къмъ докладването на бюджета.

Геор. Губидѣльниковъ: Азъ, г-да прѣдставители, се присѣдинявамъ на пълно къмъ мнѣнието на г-на Маджарова, и моля да се разгледа и разиска бюджетътъ още сега, безъ да се отлага за утрѣ. Причината на това, е че нѣма да намѣримъ нѣщо, което да ни попрѣчи за да се произнесемъ още сега върху бюджета. Азъ не знамъ защо лѣвицата настоява да се отложи тоя въпросъ за утрѣ. Азъ мисля, че генералнитѣ дебати, каквито и да бѣдѣтъ тѣ, колко и живи да бѣдѣтъ, нѣма да иматъ другъ резултатъ, освѣтъ рѣшението на Камарата да пристѣпни къмъ разглеждането на бюджета. Азъ не можъ да прѣдвиджъ отъ генералнитѣ дебати, както тѣ ги наричатъ, какъвъ другъ

резултатъ може да се очаква. Никакви въпроси не можтъ да ни спрѣтъ въ разглеждането на бюджета; въпросътъ е рѣшенъ по принципъ.

Така щото, азъ мисля, вмѣсто да вдигаме засѣданието, още сега да пристѣпимъ къмъ по-нататѣшното разглеждане, като приемемъ, щото ония господа, които мислятъ да говорѣтъ при генералнитѣ дебати по принципъ, да говорѣтъ, а ние да ги изслушаме, и слѣдъ това да се пристѣпни къмъ докладването на самия бюджетъ. Ние бѣхме, които изслушаме цѣлъ редъ нападки, че е закжснѣвало въ минѣлитѣ години разискването на бюджетитѣ. И за да не се повтори и тая година това, което е ставало въ минѣлитѣ години, за да не бѣдемъ зрители, щото бюджетитѣ да бѣдѣтъ разгледани само въ 2—3 дни, трѣбва да изслушаме бюджетарната коммисия, до колкото е тя готова. (Ник. Габровски: Нѣма приходния бюджетъ!) Нищо нѣма да ни попрѣчи нѣманието на приходния бюджетъ.

По тия съображения, азъ моля г-да народнитѣ прѣдставители, да се съгласятъ съ мене, да се не отлага засѣданието, а да се продължи и да се пристѣпни къмъ разглеждане на бюджета. (Гласове: Прието!)

✓ Янко Сакжзовъ: Г-да прѣдставители! За голѣма жалостъ чухъ отъ г-на Маджарова думи, които съвсѣмъ не се надѣвахъ да чуя отъ него, особенно слѣдъ осемъ-годишния тиранически режимъ, който прѣкарахме. Г-нъ Маджаровъ е на мнѣние, че не била наша задача да се занимаваме съ финансовата политика на правителството. Г-нъ Маджаровъ мисли, че ние тукъ още сега, подиръ изслушването декларацията на г-на Министра на Финансиитѣ, бихме могли да влѣземъ въ разглеждане на самия бюджетъ. Г-нъ Маджаровъ мисли, че безъ да знаемъ приходитѣ на държавата, ние бихме могли да пристѣпимъ къмъ гласуване расходитѣ на тая държава. Азъ съжелявамъ много, че отъ единъ бившъ Директоръ на Финансиитѣ се искалахъ подобни разсѣждения — твърдѣ слаби финансови възгледи. (Ник. Габровски: Не знамъ въ джоба си какво иматъ, а ще расходватъ! — Какво е това?!) (Смѣхъ.) Ако г-нъ Маджаровъ мисли, че въпросътъ за бюджета, или по-добрѣ въпросътъ за уравниовѣсяването на нашия бюджетъ, е рѣшенъ, но не въ Камарата, а въ нѣкое друго учреждение, като напр. въ народния клубъ, то е друга работа; но ние мислимъ, че тоя въпросъ тукъ трѣбва да се рѣшава. Тѣй сжщо и финансовата политика на нашата държава тукъ трѣбва да се разиска, а не въ клубовѣтъ. Два важни въпроса има прѣдъ насъ. . . . (Веселинъ Котевъ: Недѣйте изопачава рѣчта на г-на Маджарова!) Само това недѣйте очаква отъ насъ. (Отива на трибуната.)

Ако има въпросъ, който е най-жизненъ за насъ, мене ми се струва, че това е въпросътъ за финансовата политика и за нашия бюджетъ. (Ганчо Гавриловъ: Добрѣ бе кардашъ; говорете!) Азъ съмъ краенъ противникъ на обичая на болшинството да ни държи непрекъснато по 8 часа тукъ. Г-нъ Гавриловъ иска още сега да се пристѣпни къмъ разглеждането на бюджета. Но това е прѣстѣпление по-позорно отъ тия, които вършеше Стамболовъ.

Баремъ Стамболовъ като вършеше нѣщо казваше: това искамъ и тъй го вършж. (Ганчо Гаврииловъ: Ами вие само говорите и нищо нѣма да излѣзе отъ това.) Тукъ не е народния клубъ, а Нар. Събрание! (Ганчо Гаврииловъ: Вие само за клубове говорите, а не за работа.)

Декларацията на г-на Министра на Финанситѣ е декларация, съ която ние трѣбва да се занимаемъ поне въ едно заседание. Тя не е въпросъ за политика; тя не е въпросъ за хвърляние стрѣли върху едно правителство, което намъ не е приятно; тя е въпросъ важенъ. Тя се коснува за икономическитѣ възглѣдове, които има правителството, и трѣбва да дадете право на народнитѣ прѣдставители да си искажѣтъ своето мнѣние по тия възглѣдове. Не стигатъ ли 8 години, дѣто намъ не се даваше дума? (Единъ гласъ: Ще слушаме сега. Говорете!) Нѣма ли да дадете право подиръ 8 години да заговоримъ отъ тая трибуна? (Единъ гласъ: Говорете сега! Ще слушаме!) Нѣма да говорж сега, а ще искамъ да ви убѣдж за да отложимъ тоя въпросъ за въ Понедѣльникъ. (Геор. Даскаловъ: Ние искаме работа!) Вие, г-да прѣдставители, не можете да искате отъ човѣка свѣрхестественни сили. Ние сме истощени днесъ; ние имаме такива скандали, произведени отъ васъ, болшинството. (Викове: Лъжешъ! — Прѣдсѣд.: Моляж, г-да, недѣйте прѣкъсва говорящия. — Г-нъ Сакжзовъ! Моляж ви говорете, но по прѣдмѣта.)

Менъ ми се струва, г-да прѣдставители, че ще бжде прѣстѣпление отъ ваша страна, ако пристѣпите сега веднага къмъ разискване на бюджета. Финансовата политика на нашата държава би трѣбвало да се разчепка на подробно. Вие, болшинството, сте рѣшени да прѣкарате всичко онуй, което правителството прѣдлага. И имате право, защото вие сте слѣпи негови привърженици. . . . (Смѣхъ. — Викове: Лъжешъ! Ние сме данѣкоплатци!) Позволете ми, г-да народни прѣдставители, да ви кажж. . . . (Продължителни викове: Лъжешъ, лъжешъ г-не!) Позволете ми, г-да, да ви кажж, че ние всички не така мислимъ. Прѣдсѣд.: Недѣйте се обяснява, г-нъ Сакжзовъ, а говорете по прѣдложението на г-на Китанчева. — Ник. Габровски: Смушаватъ го. Забѣлжете на болшинството! — Единъ гласъ отъ дѣсницата: Г-не Прѣдсѣдателю! Забѣлжете на г-на Габровски, че говори безъ да има думата! — Прѣдсѣд.: Продължавайте г-нъ Сакжзовъ! Кажете какво искате? Знаете ли, г-да народни прѣдставители, какво е нѣщо финансовата политика на една държава? (Гласове: Не знаемъ!) Азъ ще ви кажж какво е. Финансовата политика на една държава е она нѣтъ, по който иска да върви правителството въ искарването неизбѣжнитѣ расходи на държавата; по кой начинъ ще искарва расходитѣ отъ джобовѣтъ на данѣкоплатцитѣ — това е финансовата политика. Слѣдователно, г-да народни прѣдставители, подиръ она разбойнически режимъ, който прѣкарахме, врѣме е вече найзрѣло да обсъдимъ, като пристѣпимъ къмъ разглежданieto на тая финансова политика. Осъмъ години ние търпѣхме да ни налагатъ една политика, за която ние не сме давали съгласието си. Осъмъ години като се изминахж, не ще ли ни дадете поне 8 часа да размислимъ върху тая политика?

(Д-ръ Минчо Цачевъ: 15 дни ви дадохме.) 15 дни поднапрѣдъ трѣбваше г-нъ Министрътъ на Финанситѣ да напечата тоя докладъ и да се раздаде на насъ. На г-на Д-ра Цачева и на васъ, болшинството, отговарямъ така, че като не знаете приходитѣ на нашата държава, какви расходи ще гласувате вие?! Туй е прѣстѣпление, което вършите вие. Това трѣбва да се знае, а вие казвате, че го знаете отъ напѣдъ. Ние отъ гдѣ да го знаемъ? Ние тая вечеръ се научихме какви сж приходитѣ. Ние сме членове отъ бюджетарната коммисия и не знаемъ какви сж приходитѣ на нашата държава, а искате да пристѣпимъ къмъ гласуването на расходитѣ. Съ това вие вършите прѣстѣпление. Наистина, че и Стамболовъ вършеше това, но той поне казваше, че го върши по вжтрѣшното си убѣждение. А вие? (Напуца трибуната.)

Конст. Досевъ: Менъ ми се види много чудно, г-да прѣдставители, като чувамъ нѣкои измежду насъ какъ настояватъ да се пристѣпи къмъ разглежданieto на расходния бюджетъ, когато нѣмаме още на рѣцѣ приходния, за да видимъ: какво имаме ние и какво би трѣбвало да харчимъ. Азъ не можж да разберж, какъ може единъ човѣкъ — ако земемъ частно единъ човѣкъ — какъ може той да отиде да купува това и онова, което трѣбва, безъ да знае какво има въ джоба си? Какъ можемъ ние тукъ да разрѣшимъ разни кредити, съ милиони левове, безъ да знаемъ какво имаме на рѣка? Безъ да знаемъ какви приходи ще постѣпжтъ? Или искате да спечелите врѣме и само да се казва, че не както минжлата година се е гласувалъ бюджетътъ — при затварянieto на Камарата — а че 15 дена поднапѣдъ, а ние да мижимъ. Ние не сме съгласни на подобно нѣщо. Подхубаво е да остане петъ дена подкъсно и да знаемъ: какво имаме и какво можемъ да дадемъ.

Затова, азъ, като поддържамъ прѣдложението на г-на Китанчева, моляж да се съгласите, щото да не пристѣпваме къмъ разглежданieto и обсъжданieto расходния бюджетопроектъ, до като не се внесе приходния. Отъ друга страна, азъ се присѣдинявамъ къмъ молбата на г-на Китанчева, за да се внесе часъ подскоро приходния бюджетопроектъ, за да се улесни нашата задача.

Дим. Марковъ: Г-да прѣдставители!

Прѣдсѣд.: Г-нъ Табаковъ има думата.

Тодоръ Табаковъ: Азъ ще се съгласж съ г-да прѣдговорившитѣ, щото бюджетътъ за расходитѣ да се отложи за нѣколко дни, защото, както призна г-нъ Маджаровъ, ние ще трѣбва поднапѣдъ да рѣшимъ и разискаме нѣкои законопроекти, които сж внесени отъ Финансовото Министерство и чрѣзъ които се създаватъ нови данѣци. До гдѣто не приемемъ тия законопроекти, ние не можемъ да расчитваме на тѣхнитѣ приходи. Възможно е нѣкои отъ тѣхъ, или части отъ тѣхъ, да се отхвърлжтъ, заради това, казвамъ, поднапѣдъ да приемемъ тия законопроекти, а сетнѣ бюджетопроектитѣ. Разбира се, че до тогазъ ние ще имаме и приходния бюджетопроектъ на рѣка, както и други нѣкои свѣдения, които ще ни потрѣбватъ.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Г-да народни прѣдставители! Когато имамъ честта да бждж избранъ първъ нѣтъ за

народенъ прѣдставителъ, азъ бѣхъ си съставилъ такова мнѣние, щото да се разгледва по-напрѣдъ приходния бюджетъ, а послѣ расходния. Но, г-да народни прѣдставители, това го правѣхъ като имахъ прѣдъ видъ частния животъ; каквото става въ къщи, мислѣхъ си, така е и съ държавата, и че както се управлява къща, тъй се управлява и държава. (Веселостъ.) Обаче, когато имахъ честта да почна да разбирамъ вървежа на една държава и нейнитѣ финансии и като прочетохъ трудоветѣ на тия, които се занимаватъ изключително съ финансиянитѣ въпроси, дойдохъ до съвършено противоположно убѣждение. И сега ще се постарая да ви кажъ, защо именно така се убѣдихъ и защо трѣбва въ една държава да се разгледва по-напрѣдъ расходния бюджетъ, а послѣ приходния. Защото, г-да народни прѣдставители, за да може да функционира една държава трѣбва да се знайтъ нуждитѣ ѝ. Както единъ човѣкъ трѣбва да яде и трѣбва да намѣри пари, за да купи хлѣбъ, тъй и въ държавния механизъмъ има работи, които не търпѣтъ никакво отлагание, никакво съкращение. Заради това, най-образованитѣ държави най-напрѣдъ разглеждатъ расходния бюджетъ, но се ограничаватъ да опрѣдѣлятъ най-неизбѣжнитѣ нужди. Единъ голѣмъ финансистъ е казалъ слѣдующата истина: (Единъ гласъ: Кой е той?) че народнитѣ събрания не трѣбва да се скъпѣтъ тамъ, гдѣто има неизбѣжни нужди; защото всѣко народно събрание, което не отпуща една сума неизбѣжна, ще стане причина за спиранието правилния вървежъ на държавната машина. Но, казва тоя финансистъ, трѣбва строго народното събрание да се придържа, да не отпуща расходи не нуждни; защото съ това прави двѣ нарушения: най-напрѣдъ натоварва на гърба на данъкоплатцитѣ излишни расходи и прави още една таквазъ грѣшка, че харчи пари за не нуждни работи. Ето, г-да народни прѣдставители, ония, които се занимаватъ съ политическата икономия — не като мене и като г-да прѣдговорившитѣ, които отъ трибуната ни говорихъ изустъ, да не кажъ друга дума — защо сж казали, че всѣка една държава трѣбва да си разглежда първо расходния бюджетъ и въ тоя расходенъ бюджетъ да си прѣдвиди неизбѣжнитѣ расходи и тогазъ да търси приходи. Ако, г-да народни прѣдставители, се разгледа първо приходния бюджетъ и видите, че имате приходи малко, а имате едни расходи неизбѣжни, като напр. за войската, за управленията — а като всички искате да имате окръжни управители, които вмѣсто 14 искате да бждѣтъ 25 — и всички тия работи, тия расходи трѣбва да станѣтъ, тогазъ, казвамъ, ако приходитѣ не стигатъ ще махнете ли тия расходи? Можете ли да прѣмахнете напримѣръ окръжнитѣ управители? Можете ли да прѣмахнете войската? — Не можете. Слѣдователно, трѣбва най-напрѣдъ да се вотира расходния бюджетъ и като се види какви расходи има, тогазъ да се търсятъ приходи.

Още едно нѣщо има. Ние още не сме се произнесли по финансовитѣ законопроекти, които ни е внесълъ г-нъ Министрътъ на Финанситѣ и за които трѣбва да му благодаримъ; защото до сега у насъ данѣтъ не бѣше равномерно расхвърленъ и тѣжеше на едни повече, а на други

по-малко. Тия законопроекти, които г-нъ Министрътъ на Финанситѣ ни е внесълъ, ние трѣбва да ги разгледаме и трѣбва да установимъ цифритѣ; тия цифри ще се вишѣтъ въ приходния бюджетъ. Като разгледаме расходния бюджетъ, послѣ ще дойдемъ да разгледаме и тия финансови закони, и, може би, ще бждемъ принудени, ако расходътъ е голѣмъ и неизбѣженъ, да повишимъ цифритѣ, които се искатъ отъ насъ. А пъкъ може да се случи и противното; ако видимъ, че дѣйствително тия цифри сж голѣми, които се искатъ съ новитѣ закони, тогазъ трѣбва да ги намалимъ. Ето какъ правѣтъ просвѣтителитѣ хора и ние трѣбва да слѣдваме тоя пътъ. (Янко Сакъзовъ: Ние добръ знаемъ кой пътъ да слѣдваме.) Азъ ще ти кажъ, че знаѣхъ нѣщо повече отъ тебе! Азъ не говорѣхъ изустъ като тебе! Но хайде да се съвѣтвате съ Каравелова. (Тр. Китанчевъ: То се види отъ рѣчта ти колко знаешъ.)

Мих. Ив. Маджаровъ: Азъ станѣхъ да поддържамъ дневния редъ. Ние имаме на срѣща си единъ дневенъ редъ. Ние трѣбва да отмѣнимъ сега тоя редъ и тогава да се приеме прѣдложението на г-на Китанчева; а дневния редъ не можемъ да отмѣняваме. Личнитѣ работи ще оставѣмъ на страна. Но азъ не се надѣвахъ, че ще дойдете да давате наставления, кой бюджетъ трѣбва да се разгледа по-напрѣдъ. Не мислѣхъ, че вие ще искате да се разгледа по-напрѣдъ приходния бюджетъ. Азъ съмъ челъ доста по тия работи и знаѣхъ, че на всѣкъдѣ се почва отъ расходния бюджетъ, и не мислѣхъ, че ще искате да въвеждате нова практика. Дѣйствително, когато се разглежда расходния бюджетъ, иматъ се прѣдъ видъ приходитѣ, но никога не се почва отъ приходния бюджетъ. Ако искате да вкарате сега тая пратка, вкарайте ѝ; но азъ пакъ казвамъ, че не знаѣхъ по-напрѣдъ да се разглежда приходния бюджетъ, а послѣ расходния. Г-нъ Сакъзовъ може да е челъ това нѣкъдѣ, но азъ такава практика не знаѣхъ.

Тоя докладъ, г-да прѣдставители, който ще се чете сега, обема само държавнитѣ дългове. Вамъ е извѣстно, че държавнитѣ задължения не могатъ да се отмѣнятъ. Менъ ми се струва, че тия разноси, които ще се докладватъ сега, сж такива, щото ако даже нѣмаме петъ пари приходъ, пакъ ще трѣбва да ги разгледаме и да ги гласуваме. Ако бѣше възможно да се прави въпросъ, или да се прави опитъ съ врѣмето на Събранието, и ако бѣше възможно да имаме по-дълга сессия, за да се измѣни нѣщо отъ тия дългове, тогазъ да се отложи разглежданieto на тоя бюджетъ за държавнитѣ дългове. Но азъ ви увѣрявамъ, че ако се приеме прѣдложението на г-на Китанчева, вие и слѣдъ три дни и слѣдъ петъ дни, пакъ ще дойдете до тамъ и ще разисквате бюджетътъ за държавнитѣ дългове, които и ще приемете буквално, защото тѣ сж на основание на закони; а пъкъ има закони, които не могатъ да се измѣняватъ. Заради това, моля почитаемото Събрание, да се продължава дневния редъ, който имаме. Прѣдлагамъ, прочее, въпросътъ за исчерпанъ и това да се гласува. Но сега да се почне непрѣменно докладването на бюджета. (Гласове: Съгласни! Исчерпанъ е въпросътъ!)

Прѣдсѣд.: Свършихте ли г-нѣ Маджаровъ?

Мих. Ив. Маджаровъ: Да, свършихъ.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение за прѣкращение.

Тр. Китанчевъ: Г-да прѣдставители! трѣбва да се...

Дим. Марковъ: (Къмъ прѣдсѣдателя.) Вие исчерпахте въпросътъ, слѣдъ като дадохте по три пѣти думата на Вашитѣ приятели! На г-на Маджарова два пѣти дадохте думата!

Прѣдсѣд.: Г-нѣ Марковъ! Нѣмамъ интересъ да не Ви давамъ думата; но работата е, че вие сте записани по-послѣ, подиръ г-на Китанчева. Сега, желаете ли да говорите?

Дим. Марковъ: Мерси на такова даване дума. Азъ искахъ думата, но сега не желаѣхъ да говоря. Тукъ има нѣкои, които иматъ привилегии!

Прѣдсѣд.: Тогазъ азъ ще моля г-на Маджарова да си оттегли прѣдложението за прѣкращението на дебатитѣ.

Мих. Ив. Маджаровъ: Оттеглямъ прѣдложението си.

Прѣдсѣд.: Г-нѣ Китанчевъ има думата.

Тр. Китанчевъ: Г-да прѣдставители! Когато направихъ моето прѣдложение, азъ не подозирахъ, че толкова ще се расправяме и разискваме върху него; защото прѣдполагахъ, че то е такова прѣдложение, което ще приеме всички. Право да ви кажъ, азъ мислѣхъ, че по разни други въпроси може да не се съгласите; но когато дойде редъ за разискването на бюджета, азъ мислѣхъ, че поне тукъ ще бждемъ всички въодушевени отъ едно и също желание, а именно, да го разискаме съ всичката сериозностъ, да го разберемъ прѣди да си дадемъ гласътъ. Ако вие пожелаете още сега да пристѣпите къмъ разискване на бюджета, бждете увѣрени, че може да има само нѣколцина приготвени; но другитѣ не сж приготвени. Прѣди всичко, азъ бихъ желалъ да прочетъ, да прѣгледамъ цифритѣ, които г-нѣ Министрътъ на Финанситѣ изброява въ свой докладъ. Това никакъ не е съ цѣлъ да се критикува политиката на правителството, но да се освѣтимъ и ние. Азъ мисля, че и повечето отъ г-да прѣдставителитѣ ще бждатъ съгласни съ мене, че не трѣбва тукъ бързание.

Каза се, че оставало много малко врѣме до закриването на сесията. Г-да! Ако гледаме на въпроса тѣй, то ще рѣче да дойдемъ да дѣйствуваме тѣй, както е било по-напрѣдъ. Ако е налѣжаща нужда да се прѣкара бюджетътъ съ всичката сериозностъ, то нѣма да бжде никакъ злѣ, ако се продължи сесията съ нѣколко дни. Това е бивало много години, може да бжде и тая година. Ако правителството ни е повикало, въ разстояние на два мѣсеци да свършимъ всичко това, което прѣдлага, то не ще бжде кой-знае какво унижение за него, ако продължи сесията и да разгледаме бюджетътъ тѣй, както трѣбва. Самиятъ г-нѣ Министръ на Финанситѣ, самиятъ г-нѣ Маджаровъ, па и всички признаваме, че една отъ най-важнитѣ наши задачи е бюджетътъ. Ако е така, г-да прѣдставители, азъ мисля, че не трѣбва да бързаме и веднага да пристѣпимъ къмъ разглежданieto му членъ по членъ. Особено ми се вижда странно, защото самитѣ членове отъ бюджетарната комисия ставатъ и желаѣтъ да се отложи докладването на бюджета. Такива членове сж г. г. Д-ръ

Вачевъ и Сакжзовъ; такива ще се намѣржтъ и други. Така щото, ако ние жалаемъ да разгледаме бюджетътъ тѣй както подобава, трѣбва да ни се даде тоя докладъ на г-на Министра; нека ни се раздаде и неговата рѣчь; нека видимъ и приходния бюджетъ, да помислимъ изобщо върху бюджета, и, както настоявахъ г. г. Янко Сакжзовъ и Габровски, да ни се позволи да кажемъ нѣщо изобщо по цѣлия бюджетъ — и тогава да се пристѣпимъ къмъ разглежданieto му параграфъ по параграфъ. Азъ знамъ, г-нѣ Маджаровъ ще ми възрази, че сега можемъ да пристѣпимъ къмъ говорението изобщо. (Мих. Ив. Маджаровъ: Да, може.) Добрѣ, но азъ ви казвамъ, че ние не сме готови, и ако пристѣпимъ, ще говоримъ прѣзъ купъ за грошъ. Азъ се надѣвамъ, г-да прѣдставители, че поне по тоя въпросъ, по бюджета, ние нѣма да се дѣлимъ на партии, а ще съставимъ една партия, и партия, която желае да направи всички възможни намаления въ бюджета, партия, която желае да изучи и да обмисли съ всичката сериозностъ бюджетътъ, а нѣма да го прѣкара съ бързание.

Менъ ми се види много странно, гдѣто нѣкои г-да си даватъ голѣмъ зоръ, само да покажтъ, че настоящата сесия е била много плодотворна, ако приемемъ единъ купъ закони. Има пъкъ други, които се боѣтъ, че сесията щѣла да бжде безплодна, защото е приела малко закони. Ако гледаме на въпроса тѣй, ние ще се излъжемъ. Мисля, че г-нѣ Нейчовъ въ едно отъ минжлитѣ засѣдания изказа една мисль, която е твърда върна. По-добрѣ, каза той, малко закони но по-добрѣ обмислени, за да не бждемъ принудени на слѣдующата година да ги измѣняваме, допълняваме и т. н. т. — Заради това азъ ще кажъ, по-добрѣ да свършимъ малко работа, та да е обмислена.

Като исхождамъ отъ тая точка, азъ ви моля, г-да прѣдставители, да се съгласите за отлаганieto разискването на бюджета, ако не повече, то поне за нѣколко дни. Тогазъ ще имаме врѣме, тия бюджетопроекти, които ни сж раздадени, да ги прочетемъ и изучимъ. Вие сами виждате, че ни се раздаватъ толкова много законопроекти, щото човѣкъ нѣма възможностъ всички да ги прочете и обмисли. Азъ вървамъ, че ако почнемъ 2—3 дни по-късно разискването на бюджета, съ това нѣма нищо да изгубимъ. Най-послѣ, вие сами знаете, че сутренъ повече отъ г-да прѣдставителитѣ сж въ комисии, вечеръ сме въ засѣдание до късно, а на пладнѣ трѣбва да се обѣдва. Така щото, като вземете всичко това прѣдъ видъ, моля ви, г-да прѣдставители, да бждете безпристрастни и да приемете моето прѣдложение.

Прѣдсѣд.: Г-нѣ Марковъ има думата.

Дим. Марковъ: Не желаѣхъ да говоря.

Ганчо Гавриловъ: Азъ, г-да прѣдставители, не съмъ наклоненъ да вървамъ, че отъ генералнитѣ дебати на лѣвицата ще се освѣтимъ по нашето финансово положение. Менъ ми се струва, че нитоединъ Финансовъ Министръ не застанъ както сегашния да изброи цифритѣ, да изучи тщательно нашето финансово положение. (Тр. Китанчевъ: Ние му благодаримъ за това.) Макарь, че много отъ тия цифри

не сж останѣли въ ума нито менѣ, нито на г-на Китанчева, но горѣ — долѣ знаемъ, че 87 милиона ще бжде нашия приходъ. Сега, като имаме прѣдъ видъ, че приходътъ ще бжде 87 милиона, ние смѣло можемъ да захванемъ и да рѣшимъ какви ще бждѣтъ нашитѣ разноси. За ради това, азъ мислѣ, че нѣма за какво да губимъ врѣме, само да сѣемъ, а да не месимъ, а да се захванемъ за работа. Не съмъ съгласенъ да отлагаме по 4—5 дни въпроситѣ, които сж отъ налѣжаща нужда и които трѣбва денъ по-напрѣдъ да се рѣшѣтъ. Азъ прѣдлагамъ да се не продължаватъ дебатитѣ, понеже полза нѣма да има, а да се захванемъ за работа. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!) Мислѣ, че въпросътъ е искерпанъ и може да се прѣкратѣтъ дебатитѣ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Гавриловъ прѣдлага въпросътъ за искерпанъ; но понеже нѣма записани други лица, които да искатъ да говорѣтъ, то това прѣдложение нѣма и да се гласува.

Г-нъ Китанчевъ прави прѣдложение да се не почва докладването на бюджета сега, а да се отложи за идущето засѣдание, или за другъ пѣтъ. Който е съгласенъ съ това прѣдложение, да си вдигне рѣката. (Меншество.—Гласове: Не се разбира!) Прѣдложението пада; въ такъвъ случай ще се продължава доклада по бюджета.

Гр. Китанчевъ: Тогава, азъ държж на първото прѣдложение: да се отложѣтъ генералнитѣ дебати.

Прѣдсѣд.: Ще дамъ на гласуване и това прѣдложение. Ония г-да, които сж съгласни, щото да се отложѣтъ генералнитѣ дебати по бюджета, да си вдигнатъ рѣката. (Меншество.) И това прѣдложение пада.

Въ такъвъ случай, г-нъ докладчикътъ има думата; но ако иска нѣкой да говори изобщо Г-нъ Сакжзовъ има думата.

Дим. Марковъ: Часътъ е близо 8. (Гласове: Кѣсно е вече. Да се не продължава засѣданието.)

Прѣдсѣд.: Молиж, молиж, г-да прѣдставители, Събра нието се произнесе вече, че ще се продължи засѣданието, ще се продължатъ дебатитѣ. Г-нъ Сакжзовъ има думата по бюджета.

Янко Сакжзовъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! (Мнозина прѣдставители ставатъ прави.)

Прѣдсѣд.: Молиж, г-да прѣдставители, да заемете мѣстата си. (Мнозина прѣдставители ставатъ да си отиватъ.) Молиж, сѣднете си на мѣстата. (Гласове: Часътъ е 8.) Молиж г-на Сакжзова да говори.

Янко Сакжзовъ: Да се въдвори тишината.

Гено Недѣлковъ: Сега е 8 часа. Правѣ прѣдложение да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣд.: Тоя въпросъ е разрѣшенъ. Ако ще говорите г-нъ Сакжзовъ, говорете.

Янко Сакжзовъ: Г-да прѣдставители! Финансовата политика, която ни се изложи отъ г. Финансовия Министръ, е намѣрила, както се вижда, пълно подобрѣние отъ правителството. Вашето рѣкоплѣскание, подиръ доклада на г-на Финансовия Министръ, показва до нѣидѣ, че тая политика намира подкрѣпление и у васъ. (Шумъ. — Прѣдсѣд.: Молиж,

г-да прѣдставители, пазете тишина.) Главниятъ принципъ, който се прокарва отъ страна на г-на Министра на Финанситѣ, въ финансовата политика на нашата държава, споредъ него, е тоя, да се вземе тежестъта отъ гърба на слабѣтѣ, и да се расхвърли равномѣрно върху гърба на по-силнитѣ. Нашата страна, г-да народни прѣдставители, до сега е прѣдставлявала страна, въ която данѣцитѣ сж се искарвали отъ населението по единъ най-жестокъ начинъ. Нашата страна до не отдавна имаше два елемента работни: земледѣлци и занаятчи, а сега вече и единъ трети елементъ се проявява — наемни работници. Нашето работно население, прѣдставлявано отъ тия елементи, е носило най-главната тежестъ на държавнитѣ расходи. Държавнитѣ расходи, най-главно сж тѣжали на гърба на земледѣлцитѣ, на занаятчиитѣ и наемнитѣ работници. При едно население отъ 3,150,000 души жители, ние имаме най-малко 2,800,000 души земледѣлци. При единъ бюджетъ, какъвто бѣше тая година, отъ 102,000,000 лева, нашето земледѣлческо население е понесло най-големата частъ отъ него на своитѣ плѣщи.

Не отдавна бѣше, когато г-нъ Министрътъ на Финанситѣ стоеше въ редовѣтъ на опозицията, и се занимаваше съ икономически въпроси въ литературата; не отдавна бѣше, когато той напечата нѣкои свои икономически етюди, и прокарваше въ тѣхъ слѣдущата мисль, че данѣкътъ въ нашата страна е твърдѣ неравномѣрно распрѣдѣленъ, е въпниюще неравномѣрно распрѣдѣленъ. И тоя данѣкъ, казваше г-нъ Гешовъ, тѣжи всецѣло върху земледѣлческото население. До като приходътъ на нашия земледѣлецъ въ една година се въскачва на 500 лева, данѣкътъ който плаща възлиза на 150 лева т. е. $\frac{1}{3}$ или 30% отъ прихода на земледѣлца отиватъ за покриване разносикѣ на държавата. Забѣлѣжете добръ, г-да народни прѣдставители, че това не е една малка цифра, това сж 30%. Едно земледѣлческо сѣмейство, което има 5—6 души работни рѣцѣ а непременно трѣбва да храни, трѣбва да приготвя храната на 10 души въ една кѣща, това земледѣлческо сѣмейство искарва приходъ срѣдно 540 лева. Ако извадите отъ прихода 540 лева данѣкъ 150 лева, съ остатѣка това сѣмейство е задѣлжено до се прѣхранва цѣлата година. И не се чудете, г-да прѣдставители, като чуете, че нашиятъ земледѣлецъ, нашето население, не се интересува отъ политика, отъ финансови и общественни въпроси. Едно човѣшко сѣщество, което е задѣлжено да прѣкарва своя животъ въ такива едни условия, такъвъ човѣкъ, естествено е, че не може да се занимава съ по-друго, освѣнъ съ това, като по кой начинъ да искара своя хлѣбъ. Като е какъ дошло нашето население до това положение, не може да се искаже само въ нѣколко думи.

Това икономическо положение на нашето население е слѣдствие на оназъ расипническа политика, която се е водила отъ 8 години насамъ и въ сѣщото врѣме, слѣдствие на много неблагоприятни условия, въ срѣдата на които то живѣе и произвежда. Г-нъ Министрътъ на Финанситѣ каза, че като встѣпилъ въ длѣжностъ, намѣрилъ нашето държавно съкровище въ расипано сѣстояние. Отъ толкова милиони лева заемъ, 47 милиона сж отишли азъ разноси по

обикновени расходи на държавата. Нашата държава до сега се е мъчила да искава всичките свои разноси, не от някои особенни източници, а прямо от гърба на множеството на населението. А това множество на населението, у нас, е земеделско. От това земеделско население се е мъчила нашата държава до сега да искава ония разноси, които ѝ сж необходими. Ако вземете да направите едно сравнение между положението на нашия земеделец, и положението на нашия търговец, или между положението на първия сж онова на хора сж свободна професия, като на пр. банкери, адвокати, доктори, предприемачи и други, вие ще видите, че една безбожна голѣма разлика сжествува между данѣната тежестъ, която пада на земеделеца и тая на предприемача, на банкира и пр. 30% носи нашиятъ земеделецъ държавна тежестъ, както по-горѣ казахъ, а нашиятъ предприемачъ, търговецъ, нашиятъ банкиръ и адвокатъ, не внасятъ даже 5% отъ своите приходи. Вие виждате, г-да представители, каква грамадна разлика сжествува между тежестта на земеделеца и тая на другите професии. Онова равномерно разпредѣление, за което говори г-нъ Министръ Гешевъ, не се е достигнѣло и сега. Равномерното разпредѣление г-нъ Гешевъ намѣрва натоварването сж акцизъ известни прѣдмети, които обикновено у насъ не се смѣтатъ, поради неразвитостта на потреблението, като потребител отъ първа необходимостъ. До като земеделскиятъ данѣкъ се сжема сж 6,000.000 лева, натоварватъ се някои други прѣдмети на други 6,000.000 лева. Земеделскиятъ данѣкъ сжеетъ на 16,000.000 лева, а пакъ тѣжѣкъ данѣкъ за нашето земеделско население. Сега, менъ ми е много мъчно да ви направѣмъ оная смѣтка, която, при едно спокойно врѣме, могѣлъ бихъ да ви сж направѣмъ. Ние имаме 17 милиона дюлями работна земя. Земете разхвърления данѣкъ и вие ще видите като колко плаща нашиятъ увратъ работна земя. Нашиятъ увратъ работна земя плаща несравнено много повече данѣкъ, отъ колкото земята въ всички други страни въ свѣта. Една земеделска страна, каквато е нашата, едно население испосѣборено, каквото е нашето земеделско население, то по никой начинъ не може да понесе оная тежестъ, сж каквато го натоварваме, каквато има на гърба си.

Г-да народни представители! Тия низки цѣни, каквито ги имаме сега на произведенията на земеделското население, искате да ги искате отъ това население, за което трѣбва . . . (Гласове: Нѣма съставъ! — Хр. Дограмджиевъ: Нѣма достатъчно число представители! Нѣма ни 40 души!) Азъ нѣма да свършѣ скоро. Азъ ще говорѣмъ още много. (Гласове: Да се отложи засѣданието!)

Ник. Габровски: Най-послѣ това го изисква и интересътъ и достойнството на г-на Министра да се отложѣтъ дебатите, защото нѣма съставъ.

Прѣсѣд.: Понеже нѣма нужното число представители, то рѣчта на г-на Сакжзова остава да се продължи въ идущето засѣдание.

Г-да представители! Има да съобщѣмъ някои книжа, които сж постѣпили въ Нар. Събрание. (Гласове: Нѣма съставъ!) Постѣпили сж слѣдующите книжа.

Най-напрѣдъ ще явиж на Нар. Събрание, че г-нъ Министрътъ на Вътрѣшните Дѣла, г-нъ Д-ръ Стоиловъ, ми събщи, че приема избора отъ Софийската околия, а околияте: Разградска, Ст.-Загорска и Османъ-Пазарска оставатъ вакантни. Министрътъ на Външните Дѣла г-нъ Начевичъ събщи, че приема избора на Пловдивската околия а околияте: Хасковска и Русеиска оставатъ вакантни.

Съобщавамъ на Нар. Събрание, че е постѣпилъ отъ Военното Министерство законопроектъ за измѣнение някои членове отъ Закона за устройството на въоръжените сили въ Българското Княжество.

Отъ Министерството на Външните Дѣла и Исповѣданията е постѣпилъ законопроектъ за Екзархийски Уставъ, приспособенъ въ Княжеството.

Постѣпилъ е отъ Министерството на Общите Сгради, Пѣтищата и Съобщенията законопроектъ за проектирането и построяването на желѣзнопѣтната мрѣжа въ България.

Отъ Министерството на Народното Просвѣщение е постѣпило прѣдложение за отпущанието на една сума отъ 1000 лева, за прѣнасянето останките на покойния Керемечиевъ отъ Букурещъ въ България.

Постѣпило е отъ Министерството на Вътрѣшните Дѣла отношение подъ № 16.304, сж което се внася законопроектъ за измѣнение Закона за административното дѣление територията на Българското Княжество.

Отъ сжщото Министерство е постѣпилъ законопроектъ за пограничната стража.

Постѣпилъ е отъ Министерството на Търговията и Земеделството законопроектъ за търговско-индустриалните камари. Отъ сжщото Министерство е постѣпилъ законопроектъ за занаятчийското училище.

Отъ Министерството на Финансите е постѣпило прѣдложение, сж което се иска да се опрости суммата отъ 21.780 лева недобори, закъснѣли отъ прѣки данѣци, отъ 1892—1893 години, които не могли да се съберѣтъ по причина несъстоятелността на данѣкоплатците.

Постѣпило е сжщо така прѣдложение отъ г-на Добричкия народенъ прѣдставителъ, Александръ Арсениевъ, за допълнение и измѣнение на чл. чл. 127, 128 § 4-й, и 139 § 2-й отъ Устава за наказанията, които могатъ да налагатъ мировните сждии.

Стъ сжщия народенъ прѣдставителъ, г-нъ Алекс. Арсениевъ, е постѣпило прѣдложение за Законъ за собствеността на домашния едъръ добитѣкъ.

Сжщо така постѣпило е прѣдложение отъ г-на Гено Недѣлковъ за измѣнение чл. чл. 6 и 7-й отъ Закона за бирниците.

Постѣпило е прѣдложение отъ Орхавийския народенъ прѣдставителъ, г-на Дим. Яблански, за допълнение на алинеи б и в на чл. 75-й, и измѣнение на чл. 79-й отъ Закона за въоръжените сили въ Княжеството.

Всички тия прѣдложения сж подписани отъ нужното число представители.

Постъпило е също така запитване къмъ г-на Министра на Финансите отъ Кулския народенъ прѣдставителъ г-на Ковачева.

Всички тия проекти и прѣдложения ще бжджтъ турнжти на дневния редъ за слѣдующето засѣдание, когато ще се прочетжтъ и прѣпратжтъ на надлѣжнитѣ коммисии.

Друго нищо нѣма.

Прѣдсѣдателъ: Т. Теодоровъ.

Секретари: { Дам. Цековъ.
Дим. Марковъ.
Ат. Краевъ.
Геор. Юруковъ.

Манолъ Стефановъ: Има едно мое прѣдложение по Закона за Народното Прѣсвѣщение, което е постъпило още вчера. Моля да се тури на дневния редъ.

Прѣдсѣд. (Звъни.) Засѣданието се закрива.

(Затворено въ 7 часа и 50 минути вечерята.)

Подпрѣдсѣдатели: { Д-ръ Г. Янколовъ.
Д-ръ Ст. Даневъ.

Секретари: { Мих. Такевъ.
Никола Козаревъ.
Алекси П. Ангеловъ.
Манолъ Стефановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.